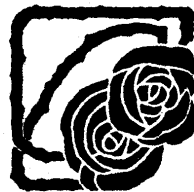

DIETZGEN'IN PUHEITA

DIETZGEN'IN
PUHEITA

Suom. Sos. Kustannus Yhtiö
Fitchburg Mass.

JOSEPH DIETZGEN

Syntynyt 9 p. jouluk. 1828 Saksassa Blankenburgissa, Kölnin lähistöllä. Nahkurin vanhimpana poikana oppi hän isänsä ammatin. Kävi kansakoulun ja porvaris-koulun. Syventyi hartaudella kirjallisuuteen, talousoppiin ja filosofiaan. Kommunistinen manifesti teki hänestä v. 1848 luokkatietoisien sosialistin. Taantumuksen tullen lähti Amerikkaan, jossa monta vuotta kierteli Yhdysvaltoja. V. 1851 palasi hän työhön isänsä työpajaan. Harjotti myös kauppaa. V. 1859 muutti taas Amerikkaan, josta kuitenkin parin vuoden, päästä palasi. Tuli 1864 Pietariin, hallituksen nahkatehtaan teknilliseksi johtajaksi, mutta 1869 on hän taas Reinin mailla ammattiaan harjottamassa. Samana vuonna ilmestyi myös hänen teoksensa "Inhimillinen aivotyö, käsityöläisen esittämänä. Uusi puhtaan ja käytännöllisen järjen arvostelu". Tämän kuten seuraavienkin teosten kautta on hän uraa uurtavasti edistänyt filosofista kehitystä ja onkin hänelle annettu "työväenluokan filosofin" kunnianimi. Hän panee ajatusopin pohjaksi kokemukseräisen aistimien havaintoon perustuvan ajatusmenettelyn. Täten ratkaisee hän ristiriidan ajatteleminen ja olemisen, olemuksen ja ilmiön, hengen ja aineen, idealismin ja materialismin välillä. Saatuaan pienen liikkeensä nojalla kohtuullisen toimeentulon, saattoi hän yhä häiriintymättömämmin antautua tutkimuksiin, joitten tuloksena ilmestyi teoksia, lentokirjasia ja artikkeleita (suomennettu on Sosialidemokratian tulevaisuus). V. 1884 siirtyy hän taas Amerikkaan, jossa ottaa osaa puolue toimintaan Chicagossa ja kuolee 15 p. huhtik. 1888.

Nämä saarnat, julaistut "Vokstast" lehdessä v. 1870—75 ovat, kuten lukija huomaa, kappale filosof-

fiaa. Ne tarjoavat ajatteleville työläisille samalla kertaa talousoppia ja koko maailmankatsomusta selvitteleviä mieltämsaihteita ja opetuksia.

Tuskin tarvinnee huomauttaa, että sos. dem. puolueohjelman kohta: "uskonto on julistettava yksityisasiaksi" ei tietenkään estä kutakin yksityistä puolueen jäsentä edustamasta mailmankatsomustaan ja tarjoomasta sitä toisten omaksuttavaksi. Tämä "Sosialidemokratian uskonto" ei näin ollen ole "sos. dem. puolueen uskonto", vaan Joseph Dietzgenin aivoilla ajateltu ja hänen yksilöllisellä tavallaan esitetty kapale uusi aikaista mailmankatsomusta, jolle kylläkin sosialidemokratinen ajatuskanta rakentuu, mutta joka ei ole uskontunnustuksellisesti sitova puolueen jäsenille, jotka sitä omaksomatta haluavat hyväksyä puolueen valtiollisen ja taloudellisen päämäärän.

I.

Rakkaat kansalaiset.

Sosialidemokratian pyrkimyksissä on ai-
nekset **uuteen** uskontoon, joka ei kaikkien tähän
astisten uskontojen lailla tyydy siihen, että se
omaksutaan tunteella eli sydämmellä, vaan on se
myös omaksuttava päällä, tietämisen elimellä.
Muista aivotyön jokapäiväisistä esineistä eroaa
sosialidemokratia siinä, että se ilmenee **uskon-**
nollisessa muodossa ihmissydämmen asiana. Us-
konnolla, aivan yleiseen käsitettynä, on tarkoi-
tuksena vapauttaa ihmissydän tämän maallisen
elämän surkeudesta. Se on tähän saakka voinut
tätä toteuttaa vain aatteellisella, unelmoidulla
tavalla, osottamalla näkymättömään jumalaan
ja valtakuntaan, jossa vain vainajat asuvat. Ny-
kyajan evankeliumi taas lupaa vihdoin vapahtaa
murheenlaaksomme reaalilla, todellisella kou-
riintuntuvalla tavalla. "Jumala", s. o. kaikki
hyvä, kaunis, pyhä, on tuleva ihmiseksi, astuva

taivaasta maan päälle, mutta ei, kuten muinoin, uskonnollisella tavalla. Me kaipaamme vapahatajaa, me odotamme, että evankeliumimme, jumalan sana, tulee lihaksi. Ei kuitenkaan ole se ruumiillistuva pelkästään yhdessä yksilössä, ei yhdessä määrättyssä henkilössä, vaan me kaikki, koko kansa tahtoo olla jumalan lapsia.

Uskonto on tähän saakka ollut tarkotettu köyhälistön asiaksi. Nyt, päinvastoin, on köyhälistön tultava uskonnolliseksi s. o. kaikesta sydämmestään, kaikesta sielustaan ja kaikesta mielestään on sen omaksuttava asiansa. Uusin usko, neljännen säädyn*) usko, panee tieteen tavoin vanhan uskon, edeltäjänsä, ylösalaisin. Nyt sanotaan, että maa kiertää ja aurinko pysyy paikoillaan. Vanhassa uskossa palveli ihminen evankeliumia, uudessa uskossa on evankeliumin palveltava ihmiskuntaa. Jotta uskonto voisi vapauttaa ihmiskunnan todellisesti, eikä vain unelmissa, täytyy uskonto ensin vapauttaa eli uudistaa. Uuden ajan evankeliumi vaatii koko ajatustapamme uusimista. Vanhan ilmestyksen mukaan oli laki ensimmäinen, korkein, ikuinen, ja ihminen oli toisella tilalla. Uuden ilmestyksen

*) Ranskan vallankumouksessa esiintyi aatelisto, papisto ja kolmas sääty, jolla ymmärrettiin kaikkia muita kansanluokkia. Kun porvaristo oli niistä voimakkain, piti se nimen ja köyhälistöä ruvettiin nimitämään neljänneksi säädiksi. Suom. muist.

mukaan on ihminen ensinnä, ylinnä, ikuisena, ja hänen lakinsa toisena, ajallisena, muuttuvaisena.

Nykyisin emme me ole olemassa lakia palvellaksemme, vaan on lain tarkoitus palvella meitä, mukaantua meidän tarpeittemme mukaan. Vanha liitto vaatii kärsivällisyyttä ja alistumista kärsimyksissämme; uusi liitto vaatii tarmoa ja työtä. Armon sijalle panee se tietoisin toiminnan. Vanhan kirjan nimi oli "auktoiteetti-usko", uusi kirjottaa ensi lehdelleen kumouksellisen tieteen nimen.

Usko ja tieto, rakkaat kansalaiset, kas siinä ne vastakohtat, jotka erottavat vanhan ja uuden liiton. Joka voi kohottautua selkeästi käsittämään tämän eroituksen hän on alkanut käsittää sosialidemokratiaa, vaikkei hän vielä jaksaisikaan käsittää sen valtiollisia ja yhteiskunnallisia johtopäätöksiä. Uskon ja tiedon eroituksessa on kumouksellisen kehityksen ensi itu. Molemmat etsivät ihmissuvun pelastusta, mutta vastakkaisilla tavoilla. Usko uskossa yksin, mielikuvituksen mailmassa; tieto terveellä järjellä, elävässä todellisuudessa.

Vastustajamme, vanhan liiton kirjanoppi-neet ja fariseukset, seisovat ja kaatuvat uskossa **opinkappalten** kanssa; he eivät voi todella vapautua, he ovat kadotetut. Mutta se, joka aset-

tuu tieteen perusteelle, hän alistaa arvostelunsa tosiasiaihin alaiseksi; hän on uuden evankeliumin oppilas. Uskon ja tiedon vastakohta, vanhan ja uuden liiton vastakohta ei ole peräisin vasta sosialidemokratian päiviltä. Sen alku on antiikin maailmassa, tieteellisen elämän alkulähteillä; se herää uuteen eloon tietettien elpymässä uuden ajan alussa, ja kasvaa sekä varttuu yhä vankemmaksi nykyajan alkukauden tieteen sankarien kautta. Mutta täyden kukoistuksensa saavuttaa se vasta nykyisen työväenliikkeen mukana.

Kaikki tähänastiset liikkeet ovat olleet vain sen suuren yleisen liikkeen, lähestyvän suuren vallankumouksen edeltäjiä, jonka synnytyssukset sattuvat meidän päiviimme. Kreikan kulttuuri, kristinusko, uskonpuhdistus, Ranskan vallankumous 1789, filosofia ja uusaikainen luonnontiede ovat vain apureita, teollisuus suuri rakennusmestari ja sosialidemokratia se ylevä temppele, jonka 19:n vuosisadan kansat aikovat pystyttää. Ihmissuvun tähänastinen historia on koonnut siihen aineksia. Nyt on pohja perattava ja perustus pantava. Tähänastinen sivistystyö, niin arvokas kuin onkin, on kuni arobeske- ja kirjavia korukuvioita, verraten tulevaisuuden perustavaan työhön.

“On ihminen vapaa kahleissakin”. Ei sentään! Kahleihin on ihminen syntynyt ja vapa-

us on hänen taistelulla hankittava. Raskaimpiin kahleihin, sitkeimpiin siteihin on hänet **luonto** kytkenyt. Sen vastuksia vastaan taistelee hän päivänsä alusta asti. Ravintonsa, vaatetuksensa on hänen siltä voitettava. Tarpeitten ruoska kädessä on luonto hänen takanaan, ja sen suosio pystyttää, epäsuosio kostaa koko hänen komeutensa. Vain siksi saattoi uskonto saavuttaa niin suuren vallan, kun se lupasi vapauttaa tästä orjuudesta. Kuinka kauan onkaan Juudan kansa toivonut Messian ikävöityä valtakuntaa! "Katselkaa taivaan lintuja, he eivät kylvä eivätkä niitä, ja kuitenkin elättää heidät taivaallinen isä." Rukous ja paasto ovat parannuskeinoja, joita kristinusko suosittaa ihmisten synnynnäistä avuttomuutta vastaan. Koko keskiajan läpeensä on tätä parannuskeinoa uskossa koeteltu. Vihdoin havaittiin se hedelmättömäksi. **Luther** ilmestyi ja selitti uskonnollisen vapahduksen jo tapahtuneen. Rukoukset ja paastot oli Kristus jo suorittanut meidän puolestamme taivaallisessa armossa. Ja vaikkakin Lutheria seuraava pappisvalta onkin hänen työtään vääntänyt, ja vaikka mestari itsekin jäi puoleentiehen. Uskonpuhdistuksen mukana alkaa **työ** vapautustehtävässä. Uskonpuhdistus siirsi uskon arkipäiviltä sunnuntaihin ja teki niin työlle tilaa. Siitä saakka alkaa ihminen, vaikkei juuri luovu-

kaan taivaskäsityksistään, uuden maallisen käytännön: hän tekee työtä, kokoo rikkauksiakin, ja työllä koottu rikkaus johtaa hänet kohti uuden evankeliumin hyvää sanomaa, kohti yhteiskunnallista vapautusta.

Uskontoa on niin varhaisista ajoista asti suosittu ja pyhitetty, että nekään, jotka jo kauan sitten ovat luopuneet uskosta persoonalliseen jumalaan, ihmissuvun ylimpään kaitsijaan, eivät halua olla ilman uskontoa. Pankaamme siis, näille vanhoillaan olijoille mieliksi, tämä vanha sana merkitsemään uutta asiaa. Tämä ei ole pelkkä myönnytys, jonka teemme ennakkoluulolla sitä helpommin voidaksemme kumota ennakkoluulon, vaan on se asian itsensä aiheuttama nimitys. Uskonnot eivät ole sen enemmän eikä vähemmän toisistaan eroovat, kuin ne kaikki eroavat uskonnottomasta kansanvaltaisuudesta. Kaikilla on yhteistä pyrkimystä vapauttamaan kärsivää ihmiskunta sen maallisesta ahdinkotilasta ja ohjaamaan sitä hyvää, kaunista, oikeata ja jumalallista kohti. Niin, onpa yhteiskunnallinen kansanvalta sikäli tosi uskonto, ainoa autuaaksi tekevä kirkko, kun se pyrkii yhteiseen päämäärään, mutta ei enää haavetietä, rukouksin, toivein ja huokauksin, vaan tosioloista, toimekasta tietä, todella ja vakavasti, käsi- ja aivotyön yhteiskunnallisen järjestämisen kautta.

Työ on uudenajan vapahtaja.

Kuten Kristus jo oli koonnut suuren joukon opetuslapsia, ennenkuin hänen kirkkonsa järjestyi, niin on myös uusi profeetta, työ jo vuosisatoja vaikuttanut, ennenkuin se nykyaikana voi tuumia istuimelleen nousemista valtikka kädesään. Jumaluuden valtakeinoilla, voimalla ja tiedolla, on se nyttemmin vaurastunut. Mutta ei se ole tähän johtunut minkään ihmeen kautta. Se on tuskalla syntynyt sekä taisteluita, tuskia ja murheita kestäen isoksi kasvanut. Vaikka se onkin ihmisen kehityksen nykyiselle asteelle korottanut ja lupaa hänet tyyten vapauttaa kaikesta orjuudesta sekä näyttää meille jo kauaksi kajastuvan lupausten kaihotun Kaanaan maan, on kuitenkin sen otsalla vielä kurjuuden orjantappurakruunu ja halveksumisen risti sen hartioilla.

Mutta jättäkäämme tämä puhetapa esikuvineen ja tunnusmerkkeineen. Asia itsessään on niin ylevä ja suuri, ettei se kaipaa salaperäisten sanain koristelua. Onhan kysymys ihmissuvun vapahtamisesta sanan todellisimmassa merkityksessä. Jos jotain pyhää on, niin onhan **tämä** tosin kaikkein pyhin. Ei ole tämä taikakalu, ei liiton arkki, ei tabernakkeli eikä sakramentti, vaan koko sivistyneen ihmissuvun todellinen, aistien havaittava pyhitys. Eikä tämä pyhä eli pyhitys

ole tullut ilmestyksen avulla, vaan on se kasvanut esille historian kootusta työstä. Ajan työpajojen liasta kulutetuista raaka-aineista ja työläisten hiestä esiintyy uusi työn tuote kauniina ja loistavana, niin kasvoi raakalaisuuden työstä, kansan orjuudesta, tietämättömyydestä, taikauskosta ja kurjuudesta, raiskatusta ihmislihasta ja vuodatetusta verestä nykyajan rikkaus komeana ja loistaen tiedon ja tutkimuksen valossa. Tämä rikkaus muodostaa **socialidemokratian toiveitten vankan perustan**. Meidän pe-lastustoiveemme ei ole uskonnollinen ihanne, vaan on se rakettu mahtavan aineellisen peruskiven nojaan.

Aikamme rikkaus ei ole yksin korkeissa palatseissa, joissa yhteiskunnan etuoikeutetut asustavat, ei heidän pukujensa ylellisyydessä, ei heidän korujensa kullassa ja jalokivissä eikä kaupunkien näyteakkunain kalleuskasoissa. Kaikki tämä, samoin kuin arkkujen ja kultapussien rovot, ovat vain lisäkkeitä, tupsuja ja helyjä, joitten taa piiloutuu rikkaus, se kallio, jolle toiveemme on perustettu.

Se seikka, joka oikeuttaa kansan uskomaan tuhatvuotisista tuskista vapautukseen — eikä vain uskomaan, vaan sen näkemään, siihen tarmolla pyrkimään, on sen oman **työn taikamainen voima, sen ihmeellinen tuottavuus**. Niissä luon-

non salaisuuksissa, jotka olemme ilmoille saaneet, niissä taikakeinoissa, jotka olemme keksineet pakottaaksemme luonnon voimat palvelemaan toiveitamme, luovuttamaan antimensa miltei ilman vaivaa ja työtä, tuotantokeinojen ja koneiden suunnattomissa parannuksissa, kas niissä on se rikkaus, joka on nyt ja voi toteuttaa, mitä tähän saakka ei yksikään vapahtaja ole tainnut.

Kaikkien mailmanhistorian touhujen ja taisteluiden, kaikkien tieteen pyrkimysten ja saavutusten huippu, niiden yhteinen päämäärä on **ihmisen** vapaus, luonnon alistuminen hänen henkensä käskettäväksi.

Mikä on vapaus? Onko se laulujen taikana, josta lähemmin katsoen oikeastaan vain nimi on tunnettu; jota 1848 vallankumousaikain suuret puhujat huokailivat ja kaihosivat, kuten koulutyttö tuntematonta rakastajaa? Kovin porporvarillinen käsitys silläkin on sen korkeasta olemuksesta, joka vain ajattelee vapautta poliisijuonista tai ammatillista kilpailuvapautta, uskonnollisen, valtiollisen tai minkä tahansa vakaumuksen vapautta, tai vapautta kokoontua tovereineen johonkin huoneustoon tai taivasalle keskustelemaan yleisistä asioista. Kaikki nämä ovat vain vapauden tupsuja ja helyjä. Vapaa mielisemme ja edistysystävämme, jotka etsivät

vain katinkultaa, ovat jo aikoja sitten riistäneet kansalta etuoikeudekseen vapauden tosi olemnon. Heillä on jo enimmäkseen yltäkylläisenä: orjan työn ikeestä vapaus, vapaus puutteesta, kurjuudesta ja huolesta, nälästä, murheesta ja tietämättömyydestä, vapaus "ylempäin" juhtana olemisen tuskasta, — tämän vapauden hankkiminen joukoille, kansalle, kas niissä se pyhä tarkoitus, jonka täyttäminen on niin äärettömän rikkaaksi paisuneen ihmistyövoiman tehtävä.

Kieltämättä on ihminen vielä nytkin luonnosta riippuvainen. Kaikkia sen vastuksia ei ole voitettu. Vielä on viljelystyöllä paljon tehtävää, onpa sen työala ihan ääretön. Mutta sikäli on se peto voitettu, että meillä vihdoinkin on ase, millä se masentuu, keino joka muuttaa sen pedon hyödylliseksi juhdaksi. Rukoilemisen ja kärsimisen opista olemme siirtyneet ajatteluun ja luomiseen. Tämän muuttuneen menettelytavan seurauksena ovat silmiemme edessä teollisuuden voitot, joiden sieluna on työmme tuottava voima.

Ihmissuvun tähänastinen puute on saattanut olla kiertämätön, kun ei ollut voimaa sen lievittämiseksi. Tuhatvuosien kehitys oli tarpeen tämän voiman luomiseen. Kun ei kansan työ ollut kyllin taattava tyydyttämään joukkojen kaikkia tarpeita, saattoivat yksityiset luokat

vallata etuoikeudet ja herruuden. Menkäämme pitemmälle: työvoimamme kehitys, sen päämäärä, uudenaikainen tuottavaisuus, vaati etuoikeutettujen sukujen herruutta ja joukkojen riistämistä. Saatamme siis katsella menneisyyden kurjuutta kärsivällisesti ja tyynesti, ilman vihaa ja katkeruutta. Mutta sitä täydellisemmin oikeutetut ovat myös sosialidemokratian vaatimukset nykyisyyteen nähden. Kansa vaatii todellista vapautusta, kun sen edellytykset vihdoin ovat käsissämme. Menneitten aikain köyhyys, nälkä ja kurjuus johtuivat usein elintarpeitten puutteesta. Nyt, ja jo vuosikymmeniä sitten, on päinvastoin juuri ylenpalttinen rikkaus, kuten näkyy raha-, kauppa- ja teollisuus-pulat lamauttamassa kansan työvoimaa. Kuinka täydet ovatkaan ladot ja varastot tavaraa, kansa näkee nälkää ja palelee, kun omistavat luokat, joilla on tuotteita kyllältään, eivät osta sen työvoimaa, tai ostavat sitä alle hinnan. Katsokaa Englantiin, jossa suunnitellaan nälkäisten työläisten lähettämistä valtion kustannuksella laivalastittain maasta pois. Mailmassa on liikaa väkeä (kuulkaa! kuulkaa!), vaikka elintarpeita voidaan tuottaa miltei ilman vaivaa ja työtä. Tähänastisen historiallisen kehityksen tehtävänä oli järjestää tuotanto, tehdä työtä, säästää ja luoda rikkauksia. Tätä tarkoitusta var-

ten käytti kulttuuri ihmisiä välikappaleina. Mikäli sen päämäärä orjuuden vallitessa oli saavutettavissa, on se saavutettu. Kulttuuri oli tähän saakka tarkoitus, ihminen sen väline. Nyt on tämä suhde käännettävä päinvastaiseksi, ihmisen tehtävä tarkotukseksi ja kulttuuri välikappaleeksi. Kehitystyön jatkamisen ensi ehto on nyt kansan vapaus, sen osallisuus kulutukseen. Tuotamiskysymys esiintyy aika ajoin ja paikotellen, mutta menekkikysymys, suuremman kulutuksen tarve on ylt'yleinen. Tämä kansallisriikkaus on näihin asti ollut kehityksen edistin. Markkinain täyttyminen vaikeutti menekin, polki hinnat, pakkotti tuotannon tulemaan toimeen vähemmällä s. o. säästämällä vaivaa ja työtä. Työn ja vaivan säästöön pakottivat työvälineitten isonnus ja vapaa kilpailu. Seurauksena on niitten taloudellinen tuho, jotka eivät kestä kilpailussa. Täten tuotannon kehittyessä vähenevät varakkaat kuluttajat. Rikkaus, joka kerran oli edistyskeino, tulee historiallisen pysähdyksen aiheuttajaksi.

Jotkut teistä, rakkaat kuulijat, saattavat sanoa, että minä näen olemattomia. Kuinka suuri onkaan nykyajan rikkaus, niin suuri se ei ole, että sen takia tuotanto pysähtele ja työmies jää ilman työtä. Yhäti perustetaan uusia tehtaita ja vanhoja käytetään kilvan, rautateitä rakenne-

taan, maita avataan viljelykselle, suunniteilaan höyrylaivalinjoja, kanavia ja uusia markkinoita. Kuitenkin piilee totuus näennäisen vastakohtan takana. Susi on pukeutunut lammasnahkaan. Mutta kellä on silmät nähdä, hän näkee kehityksen yleisen suunnan näennäisistä vastakohtista huolimatta, hän näkee ylitäydet varastot, näkee teollisuuden pysähdykset, vaikka savupiiput tupruttavat. Mikä ei käy luontonsa mukaisessa tahdissa, se ontuu. Ja kukapa kieltäisi, ettei tarvetta olisi jo voiman tuotannon tekemiseen kaksin, kolmin, kymmenkertaiseksi. Vaikkapa vaan maanviljelystä parannetaankin, koneita yhä kehitetäänkin, suuresti katsoen riippuu kehitys kulluttajista. Ja siinä on juuri ihmissuvun vapautus kysymyksessä. Se on niin suuri ja ylevä, että sen edessä täytyy vaieta kaikkien muitten kysymysten, joita aika tuo mukanaan. Koko vanha Europa, Preussi ja Itävalta, Englanti, Irlanti, Puola, Ranska ja Venäjä odottavat — tulevien tapausten täyttymistä.

Mutta valtiollinen mailma on vain aaltoväreilyä pinnalla, historian syvyyksissä, kansanelämän perustuksissa tapahtuvain liikkeitten kuvastelua. Kellä on silmät nähdä, se näkee, kuinka jokaista pientä vuoksenousua jo vuosikymmenten kuluessa on painamassa takaisin kaksin verroin voimakkaampi luode. Kaikissa Euro-

pan määrävissä maissa on jokaista valtiollista edistyskautta seurannut voimakas taantumus. Kolmivärilippuinen vapaus vaihtelee keisari-vallan kanssa, tasavalta itsevaltiuden kanssa (kuten Ranskassa), kohottava innostus velton haluttomuuden kanssa; joka uutta vapausaikaa seuraa uusi Bismarck. Englanti vapauttaa Irlannin valtiokirkosta ja tarjoaa sille muutaman kuukauden kuluttua poikkeuslain, joka menee yli preussiläisen piiritystilan. Ranska tekee merkillisiä liikkeitä hra Olivierin kautta.*) Oikea jalkansa on vakavasti maassa ja vasemmal-la polkee hän ajan rukkia. Ahkeraa on se polkeminen, mutta lankaa ei lähde. Ei Parisissa eikä Lontoossa, ei Madridissa eikä Neapelissa, ei Berlinissä eikä Vienissä. Oi t e lyhytnäköiset nykyisen yhteiskuntajärjestyksen, tietoisella järjellä vaiko ehkä — kuten asian laita on — **vaistomaisesti** vuosisatain vierieissä? No, katselkaa kansamme yksinkertaisia tarpeita ja katselkaa sitten sen työn nykyaikaista tuottavuutta; eikö jo vaistokin sano, että nykyisillä työvälineillä ovat tarpeet tyydytettävissä mitä runsaimmin, verraten ilman vaivaa ja työtä. Mutta sosialidemokratia ei kuitenkaan ole pelkästään vaistomaisen tunteen asia, vaan on se aivojen työtä,

*) Kirjoitettu ennen Ranskan—Saksan sotaa, jossa Napoleon III hävisi.

joka selkeästi tietää, mitä tahtoo ja mihin pyrkii, ja joka eroaa tähänastisesta päättömästä taloudenhoidosta, joka tuottaa mitatta ja määrätöntä, juuri siinä, että se tahtoo järjestää kansantalouden tietoisesti.

Tietoinen, suunnitelman mukainen yhteisen työn järjestely on uuden ajan odotettu vapauttaja.

II.

Lähtiessämme jatkamaan aineemme käsittelyä johtakaamme, rakkaat kuulijat, edellisen tutkimuksemme sisältö lyhyesti muistiimme. Me huomasimme sosialidemokratisessa liikkeessä uuden uskontomuodon, mikäli sillä on sana pyrkimys: vapahtaa ihmissuku köyhyydestä, jossa sen avuttomana on täytynyt alkaa olemistaistelunsa tässä vastahakoisuuksien mailmassa. Uskovaisinkin sielu tietää uskonnollisen vapauduksen tapahtuvan vain **hengessä**. Pakanain moninaisilla jumalilla on tuskin osaa tässä nerokkaassa työssä. Kristinuskon kolmiyhteinen jumala on voinut lievittää kansan hätää vain siten, että se on opettanut tekemään siitä hyveen. Ettekö näe, että kaikki teidän vapaamieliset lem-

pituumanne ovat jääneet paikkurin työksi, kun yhteiskunnallisen vapautuksen suuri tehtävä on astunut päiväjärjestykseen? Ettekö käsitä, että rauhan edellä on käyvä taistelu, uudestirakentamisen edellä hävitys, suunnitelmallisen järjestämisen edellä aineiden sekamelskainen kokoontuminen, myrskyn edellä tyyni ja yleisen elpymisen edellä myrsky? Ei eri kansain naisten, ei koulun eikä kasvatuksen vapautus; ei valojen väärennys eikä seisovan sotaväen pienentäminen — ei mikään näistä ajan vaatimuksista voi tulla ratkaistuksi ennen kuin ovat katkaistu ne kahleet, jotka kytkevät työväen köyhyyteen, suruun ja kurjuuteen. Historia on hiljaa, kun voimaa kokoontuu suuren ratkaisun varalta.

Sosialidemokratia elää **uskoen** totuuden voittoon, **toivoen** vapautusta aineellisesta ja henkisestä orjuudesta sen **rakkauden** pyrkimyksenä on ihmisten yhdenvertaisuus.

Päivän ja onnen lapset, fariseukset ja kirjanoppineet, itsekkäät ja teeskentelijät nimittävät meitä sen takia haaveilijoiksi. Onnellisten ja onnettomain, rikasten ja köyhäin, herrain ja renkien olemassaolo on näiden rajotetun, epäjohdonmukaisen järjen mukaan ikuinen. — He eivät ymmärrä vapahduksen mahdollisuutta, koska he eivät käsitä kansaa. Kansa ei ole nautinnon haluisten tyhjäntoimittajain joukko. Tei-

dän lokakulttuurinne ylvästeleväin narrimaisuuksien sijaan vaatii se järjestelmällistä tuotantoa, joka ei luo yksityisten yltäkylläisyyttä kansan puutteen kautta, vaan hankkii yleiseen ja riittävästi jokapäiväistä leipää. Meidän valtakuntamme ja teidän valtakuntanne väli on kuin taivaan ja maan.

Uskonnon tarkoitus saavutetaan todellisudessa vasta materialisen kulttuurin, aineen viljelyksen kautta. **Työn** mainitsimme vapahtajaksi, ihmissuvun lunastajaksi. Tiede ja ruumiillinen työ, aivojen ja kätten työ ovat vain kaksi saman olemuksen eri puolta. Tiede ja käsityö ovat kuin isä-jumala ja poika, kaksi ja kuitenkin vain **yksi**. Minä haluaisin, rakkaat kuulijat, nimittää tätä totuutta kansanvaltaisen kirkon pääuskonkappaleeksi, kansanvaltaa voidaan nimittää kirkoksi ja järjen tietoa uskonkappaleeksi. Tiede oli pitkän aikaa turhanpäiväistä mietiskelyä, joka tuskin voi kehua saavuttavansa tuloksia, kunnes se havaitsi, että ajattelua, oppimista ja käsittämistä varten tarvitaan **aistein havaittava** esine, kouriintuntuva kappale. Aivo- ja aistintoiminnan yhtyminen juuri erottaa **luonnon-tieteen** kaikista edellisistä mieteperäisistä tieteistä. Vanhan ajan tiede oli suurimmaksi osaksi mieteperäistä s. o. luultiin **yksin päällä** ilman aistillista todellisuutta, ilman kokemusta, voita-

van tuottaa. Mutta se tuote ei ollut tiedettä. Vanhat käsityöläiset sen sijaan eivät erottaneet käten työtä päästä, ja vaikkakin heidän aineelliset tuotteensa ovatkin kulutetut, on kuitenkin näiden toimelijaiden tutkijain tiede suurimmaksi osaksi säilynyt meille. Samalla kun kokonaisen kirjastojen sisältö puu- ja siannahkakansissaan on supistunut arvoltaan pelkästään muinaismuistoiseksi, on perintötieto miltei vikaantumattomana säilyttänyt meille käsityön tieteen. Kuten sivistymättömät kansat osottavat valtiollisille ja yhteiskunnallisille laeille epäjumalaista kunnioitusta pitäen niitä yliluonnollisena armo lahjana ja siten menettävät vallan muodostella niitä kehityksen vaatimusten mukaan, niin nytkin kunnioittava, alamainen katsantokanta pitää tieteen aivotyötä korkeampana olentona, kulttuurin epäjumalana, ei sen palvelijana. Kansanvallan tehtävinä on poistaa uskonnollisen taikauskon mukana tieteellinenkin. Ihmisten ei pidä katsella ylöspäin tieteeseen, vaan on heidän vedettävä se luokseen. Meidän on tehtävä henkinen työ aineellisen työn välineeksi. Täten ei loukata tieteen oikeutettuja vaatimuksia. Mieteperäisen tieteen koettu tuloksettomuus, puhtaan järjen havaittu hedelmättömyys osottakoot oppineitten ammattikunnalle, että tiede tarvitsee ruumiillista aistintoimintaa. Toiselta puolen op-

pikoon myös käsityöläinen uusiaikaisen teollisuuden ihmeellisistä tuloksista, että työn ihmeistä saadaan kiittää sen yhdyntää tieteen kanssa.

Molempain työmuotojen keskenäinen yhteensulautuminen on vuosisatojen vierieissä vihdoin kohottanut ihmiskunnan asteelle, jolla nyttemmin on voitu laskea kansanvallan temppelein peruskivi. Se on aineellisen tuotantomme voimassa, teollisuuden nykyaikaisessa tuotantokyvyyssä. Mutta varokaamme ajattelemasta siinä pelkkää henkistä voimaa! Työ, jota historiallinen kehitys on tähän saakka kasannut, ei ole pelkissä henkisissä tai tieteellisissä saavutuksissa, puhtaassa tietämisessä, vaan paljoa enemmän nykyisessä aineellisessa kyvyssä, mikäli se on nykyajan työn välttämätön väline. Jos tämä väline tai kone nyt onkin yksityisten omistama, niin on demokratia kuitenkin käsitettävä, ettei se ole voinut syntyä yksityisesti. Kaikki aineelliset rikkautemme, kuten kaikki kirjallisuuden kautta säilyneet henkiset saavutukset, on voitu tuottaa vain sukukuntien, miespolvien, maitten ja kansain yhteistyöllä. Ne ovat siis, vaikkakin yksilöllistä omaisuutta, kuitenkin ihmisuvun, yhteistä, kollektiivista tuotetta.

Etevät keksinnöt ja löydöt, jotka liittyvät määrättyihin nimiin, ovat vain näitten yksityisihmisten nimellistä omaisuutta. Tosiasiallisesti

ovat ne kuten aineelliset aarteetkin **yhteistyön tulosta**. Vanheneen raakalaiskatsantotavan, vielä oppineissa ja oppimattomissa päissä kummittelevia jätteitä on se, että historian suuria nimiä pidetään puolijumalina, sen sijaan että ymmärrettäisi vain loistaviksi joukonjohtajiksi. Jollei Kolumbus, niin olisi joku toinen laivuri, jonka nimi on häipynyt hämärään joukkoon, käyttänyt hyväksen kasaantuneita keinoja ja suunnitelmia löytääkseen Amerikan; siihen tarvittava lahjakkuus ja rohkeus eivät ole merimiesten kesken tavattomia ominaisuuksia. "Kenties ei hän olisi (sanoo englantilainen sivistyshistorioitsija Buckle James Vattista, höyrykoneen keksijästä) ilman edeltäjiään voinut keksintöään tehdä". Samat sanat voi sanoa kaikista erinomaisista ja menestyksellisistä ihmisistä, samoin kuin tavallisistakin.

Sivistyksen erikoisena tehtävänä on, kunnioitetut kansalaiset, vetää asiaan kuuluvain, luonnollisten, tavallisten ja lakienmukaisten ilmiöitten piiriin, mikä sivistymättömyyden silmissä on aivan tavatonta. Pyhimykset ja pyhäköt, niin maalliset kuin uskonnolliset, on kaadettava, jotta jäisi vain ainoa, ikuinen ja todellinen pyhäkkö, humaniteetti eli ihmisyys. Jotta kaihottu veljeys tulisi todellisuudeksi, jottei ketään ylipästä väheksyittäisi, on myös lakattava ketään

nöyryydessä palvomasta. Demokraatin ei sovi töllöttää tasavallan päämieheen niinkuin talonpoika pappiin, kuin olisi tämä mikä kaksijalkainen herrajumala, se valittu parhain ja suurin. Olemme kaikki syntymältämme hallitsijoita, ja päämies, joka tilapäisesti johtaa yhteisiä asioita, on vain toimitsija, jonka veroisia joukossa olisi satoja. Taavetin huone niinkuin Melkisedetinkin saa haihtua tasa-arvoisten kansalaisten ainokaiseen sukukuntaan.

Palatkaamme nyt sosialidemokratisen kirkkomme oppiin, joka pitää peruskivenään kasaantuneita rikkauksia, niin aineellisia kuin henkisiä, ja opettaa, ettei tämä painava kivi ole valmistunut yksityisten herrain ja etevien sukujen toimella, vaikka niilläkin on siinä osansa, vaan ylipäänsä koko kansan pää- ja käsityön ponnistuksilla. Narrit ja lurjukset nimittävät tätä evankeliumia raa'aksi kaikkien samaan tasoon vetämiseksi. Mutta joka on tutkinut kirkkoisiamme, tietää, että nykyinen arvojärjestys, suurten ja pienten, hyvän ja pahain, ylhäisten ja alhaisten, järkevien ja tyhmäin erotus johtuu siitä, että yksityisiä on varustettu etuoikeuksilla ja pidetty kokonaisuutta, joukkoja eli kansaa ahtaassa orjuudessa.

Ei, kunnioitetut kansalaiset! Kansanvallan tasa-arvo ei ole haaveiltu yhtäläisyys, joka sul-

kisi pois vastakohtansa, erilaisuuden. Inhimillinen luontomme on antanut meille kaikille maan asukkaille saman tarpeen tyydyttää nälkäämme, verhota ruumistamme, kehittää erikoisia voimiamme. Ihmislapsilla on luonnostaan kaikilla sama pyrkimys elää elämänsä toimekkaassa ilossa, ilman orjuutta ja kurjuutta. Tämän pyrkimyksen yhtäläisyys ei muuta sitä erilaisuutta, joka kunkin meistä on varustanut omaperäisillä voimilla ja kyvyllä. Kuten kappalten luonnossa yhtäläisyyden ja moninaisuuden vastakohta todellisuudessa on sovitettu ja voitettu, niin on myös tulevaisuuden yhteiskunnallinen elämä tekevä ihmiset yhtäläisiksi yhteiskunnalliseen arvoon nähden, antava heille yhtäläisen osan yksilöllisen elämän nautinnoihin silti hävittämättä sitä erilaisuutta, joka määrää kullekin hänen erikoisen tehtävänsä, ja sallien kunkin elää omalla tavallaan. Uusi aika on alkanut. Se vaatii meitä uusin aattein, uusin käsityksin vastaamaan vaatimuksiaan.

Sitä varten on ensin tärkeintä uudistaa tähänastinen käsitys korkeimmasta olennosta, täydellisyyden käsite. Tähän saakka on ensimmäistä ylevää, korkeinta, jumalallista ja täydellistä etsitty yhdestä ainoasta asiasta tai olennosta ja siihen katsottu. Yhdet alkuajan ihmiset valitsevat sitä varten jonkun puun, toiset kultaisen vasi-

kan, sitten vihastuneen vanhurskauden, joka oli salamassa ja ukkosessa, ja kristityt vihdoin jumaloivat rakkauden hengen. Miksi jäi tämä rakkauden henki näin vaillinaiseksi? Siksi, että tältä jumalalliselta hengeltä puuttui västävai-suutensa, lihat ja luut. Ja lihan sekä luut saa tämä rakkauden henki vasta kun me, lakaten etsimästä täydellistä, suurta ja korkeinta yksi-tyisistä kappaleista, erinäisistä ominaisuuksista ja yksityisistä henkilöistä, etsimme sitä yhteisöltä, kaikkien ihmisten ja kappalten yhteenkuuluvaisuudesta. Eri kansat ja eri ajat jumaloivat korkeimpina täydellisyyksinä hyvin erilaisia asioita. Milloin ruumiillista voimaa ja so-taurheutta, milloin samarialais-armeliaisuutta tai henkistä älykkyyttä. Mutta mikään yksi-näinen ei ole ollut pysyvää. Jumalalliset omi-naisuudet olivat yhtä katoavia, kuin juma-la ja aika, joka nyt jo näin kauan on hakenut to-tista jumalaa, että sille vihvoin on auennut kä-sitys, että niin kappaleet, asiat kuin ihmisetkin ovat kaikki yhtä korkeita ja yleviä, yhtä täy-dellisiä ja jumalallisia.

Jo kuulen kerettiläisten s. o. evankeliumim-me vastustajain huutavan kirousta ja kuolemaa tälle pahalle puheelle. Nuo luokkaihmiset eivät voi mitään käsittää erottelematta herroja ja renkejä, ylhäisiä ja alhaisia, hyviä ja huonoja,

heistä kuuluu kuin vieraalta kieleltä väite, että käyrä puu on arvossaan suoran rinnalla. Sannonpa teille vielä, minkä ymmärtäväisempi mylläri, sen suuremmassa arvossa hän aasiaan pitää. Molemmat ovat, kuten kaikki muutkin, siinä suhteessa hyvin yhtäläiset, että kumpikin hyödyttävät toistaan, että kumpikin on paikallaan ja aikanaan hyvin arvokas kokonaisuuden osa. Tätä, vain tätä merkitsee kansanvallan oppi yleisesti tasa-arvosta. Yksityisten etuoikeutettu jumaluus on poistettava, jotta myös lakkaisi yleinen paholaisuus. Siksi älköön mitään hyljeksittäkö, kaikki olkoon paikallaan liiton majassa, valmiina oikeaan aikaan ja sopivalla tavalla, kykyjensä mukaan, palvelemaan kokonaisuutta. Ihmiskunta, jolla on ymmärrystä täydentää itseään keskinäisessä elämässä ja tämän mailman kuolleita kappaleita käyttäen, sepä se esittää jumalallisen täydellisyyden korkeinta olentoa ruumiillistuneena.

Sosialidemokratinen tasa-arvo rakkaat kuulijat, on siis aivan toista kuin tuo mieto valtiollinen tasa-arvo, jolla vapaamieliset puolueemme yrittävät kansaa tyydyttää. He haluavat valtiollista tasa-arvoa, jotta me auttaisimme heitä järjestämään sellaisen asian tilan, missä he aina paremmin voivat käyttää meitä rikkauksiensa enentämiseen. Meidän tasa-arvomme taas pyr-

kii antamaan rikkautensa takaisin sille, joka ne on työnsä ponnistuksilla vähitellen historian kuluessa luonut, kansalle. Nykyinen omaisuus on tulevan työn väline. Semmoisena se nyt tuottaa taloudellista hyötyä yksityisille, ja semmoisena on se palveleva tulevaa kansantaloutta. Mutta ei sitä ole "jaettava", niin että yksi siitä saa eikä toinen, jolloin on ollut seurauksena, että omistamaton on joutunut rikkauksia omistavan teollisuusherran palvelukseen tai orjuuteen, eikä ole "jaettava" niinkään, että kukin saa juuri yhtäläisen kappaleen ja sitten siinä yksin työssä uupua tai sukkelalla keinottelulla "ansaitsee" itselleen naapurinsa omaisuudet. Ei, tuota suurta **työvälinerikkautta ei ole "jaettava"**, vaan on sitä käyteltävä **toverillisessa työssä**, järjestetyssä toimiskelussa, mutta sen tuotteet ovat "jaettavat" ja kulutettavat. Kas semmoinen on sosiaalidemokratinen yhteisyys.

Niin kauan kuin luonto hallitsi kaikkivaltiaana taipumattomana kohtalona, jumaluutena ja piti ihmistä orjuudessaan, saattoivat yksityiset ja yksityisluokat olla vallassa, johtajina. Vanhan ajan orjuus, keskiajan maaorjuus ja nykyinen palkkaorjuus ovat työn järjestämisen yleneviä asteita. Mutta nyt lähenee aika, jolloin on astuttava eteenpäin pitempi askele, kuin mitä jo aikansa elänyt edistyspuolue osasi aavistaa.

Kansa on työnsä, saavuttamansa työn runsaan tuottavaisuuden kautta päässyt niin pitkälle, että se vastaa kaiken herruuden lopettamista. Se tuntee olevansa kutsuttu jatkamaan historiallista kehitystä ilman etuoikeutettujen johtajain apua. Se vapaus, jolla porvaristo houkuttelee kansaa taisteluun keskiaikaista aatelia ja virkavaltaa vastaan, se tasa-arvo ja se veljeys, joita papit ylistävät voidakseen kytkeä meidät taikauskon pauloihin papillisen valtansa tueksi, ne muuttuvat yhteiskunnallisen kansanvallan, sosiaalisen demokratian todelliseksi **vapaudeksi, tasa-arvoksi ja veljeydeksi.**

Jos siis uskonto on uskoa ylimailmallisiin, aineellisiin olentoihin ja voimiin, uskoa ylempiin jumaliin ja henkiin, niin on **kansanvalta uskonnoton.** Sen sijalle asettaa se tietoisuuden yksilön riittämättömyydestä, joka täydellisentymisekseen tarvitsee kokonaisuuden täydennystä ja sen kautta myös alistumista kokonaisuuden alaiseksi. Sivistynyt inhimillinen yhteiskunta on korkein olento, mihin **uskomme**; sen sosialidemokratista järjestelyä me **toivomme.** Se on tekevä todeksi rakkauden, jota tähän saakka vain uskonnolliset haaveilijat ovat unelmoineet. Päättäneet ja ahdasuskoiset, joilla ei ole uskoa yhteiskunnan kansanvaltaiseen kehitykseen, sijoittakoot toivonsa ja rakkautensa maallisen elä-

män tuolle puolen. Toisin demokraatti. Tullaksemme **todella** osallisiksi siitä lohdutuksesta, joka uskovaisella on hänen ajatellessaan isää, joka suojelee ja varjelee maisia lapsiaan, pyrimme me yhteiskuntaan, joka kaikissa puutteissa on avullisena yksilön avuttomuudessa. Me vaadimme yhteiskunnalta, ja historiallisesti koontuneen rikkauden nojalla voimme me vaatia, että se takaa meille sekä työn että "jokapäiväisen leivän", ruokkii nälkäiset, pukee alastomat, hoitaa sairaat, lyhyesti sanoen: täyttää kaikki rakkauden ja armeliaisuuden työt.

Me vaadimme yhteiskunnalta, että se ei vain olisi nimeltään vaan todella inhimillinen. Uskonnon tilalle panee kansanvalta **humaniteetin**, ihmisyyden, joka tästä lähin ei perustu siveellisyssäntöihin, vaan siihen tietoon, että vain veljellisessä yhteistyössä, **taloudellisessa yhteisyydessä** on vapahtaja, joka voi vapahtaa meidät ruumiillisesta pahasta. Ihmissukua tähän saakka kiusannut todellinen perisynti on oman voiton pyynti. Ei Mooses eikä profetat, eivät lainlaatijat eikä siveysaarnaajat ole yhdessä kyenneet siitä vapauttamaan. "Synti istuu lihassa, kuin naula muurissa", sanotaan sanassa. Eivät kauniit puheenparret, eivät mitkään teoriat eikä käskyt ole kyenneet sitä poistamaan, kun koko yhteiskunnan perustus on

riippunut siitä naulasta. Porvarillinen yhteiskunta perustuu minun omani ja sinun omasi itsekkäiseen erottamiseen, perustuu yhteiskunnan sisäiseen sotaan, kilpailuun, petkutukseen ja riistoon, jota toinen harjottaa toistaan vastaan.

Ja lopuksi johtopäätös: me pyrimme — ja koko olemuksemme perustuu tähän — sovittamaan rakkauden ja itsekkyyden vastakohtia, saattamaan yhteiskunnan perusteeksi näiden sopusoinnun; me pyrimme saattamaan ihmiset käsi kädessä yhteisin voimin ja töin pakottamaan luontoa runsain käsin antamaan meille elintarpeemme. Amen.

III.

Arvoisat kuulijat!

Ennenkuin ryhdyn käsittelemään edellisen tutkistelemuksen loppupäätelmää, tahtoisin vielä kiinnittää huomioonne uskonnon oleellisiin muotoihin, sen suuriin yleisiin piirteisiin. En puhu kristillisestä, juutalaisesta, turkkilaisesta enkä pakanallisesta tunnustuksesta, vaan yleensä epäjumalaisuudesta.

Me havaitsimme uskonnon niinkuin kansanvallankin pyrkivän **vapahdukseen**. Mutta siinä suhteessa näimme kansanvallan menevän

kauvemmaksi, että se ei etsi vapautusta henges-
sä vaan inhimillisen hengen kautta oikeastaan li-
hassa, aineellisessa todellisuudessa. Vapah-
duksen tarve, alkuajan raakalaistumisen surkea
häätä on se syvyyksien alkulima, josta uskonto
sikisi. Avuttomana ja neuvottomana ollessaan
ahdistusten mailmassa ajautuu ihminen muual-
ta hakemaan kaikkivaltaa ja täydellisyyttä, joh-
tuu palvelemaan eläimiä, kiviä, puita, salamaa,
tulta, yksityisiä ihmisiä j. n. e. Välttämättö-
myydellä tehty havainto, että kaikki nämät itse
olivat vailla valtaa, aiheutti sen edistysaskeleen,
että korkeinta olentoa ei enää etsitty kouriin-
tuntuvasta läheisyydestä, vaan siirrettiin se
henkiseksi olenoksi kauvas pilvien taa. Mutta
näin kokemuksen ulkopuolelle siirretyn juma-
luuden lähempi tunteminen oli vaikeampi. Mut-
ta uuden ajan tiede, joka on päässyt niin monen
salatun seikan perille, on vihdoin paljastanut
uskonnonkin salaisuuden.

“Omistavat ja sivistyneet”, jotka välittävät
totuudesta ja tiedosta vain sikäli kuin ne voi-
vat edistää heidän aarteittensa lisäämistä tai
heidän etuoikeuksiensa säilyttämistä ne ovat oi-
keastaan törkeitä materialisteja, joille ei ole va-
kavaa mikään muu kuin heidän vatsansa ja
pöyhkeän ruumiinsa itsekäs hoitelu; heidän ta-
panaan on sanoa, ettei uskon asioita pitäisi pu-

hua, kun niistä ei mitään tiedä. Näitä vastaan vakuutan minä teille, rakkaat kuulijat, että uskonto kaikkine salaperäisine hämärine tärkeyksineen ei ole voinut välttää tieteen terävää katsetta, vaan on se tutkittu ja valaistu pohjamyöten, salatuimpiin sokkeloihin saakka. Yhtä varmasti kuin tiedämme, että $2 \times 2 = 4$ ja ettei kahta vuotta voi olla ilman laaksoa välissä, ja että tämä on totta maan päällä, taivaassa ja kaikissa paikoissa, yhtävarmasti tiedämme, mitä ja kuka on jumala ja uskonto, milloin ovat alkaneet ja milloin päättyvät ja millä tavoin ne haihtuvat.

Vallitsevilla luokilla ja niiden tietoisilla ja itsetiedottomilla lakeijoilla on aihetta taistella uskonnon vakaumusta vastaan, koska se turmelee heidän maallisten aarteittensa nautinnon. Sillä joka todella uskoen toivoo sitä ikuista aarretta, jota ei koi syö eikä ruoste raiskaa, hän menettää halunsa tämän mailman katoaviin nautintoihin. Uskonnollinen niinkuin valtiollinenkin liberalismi (vapaamielisyys) riippuu tiukasti kiinni "talossa ja tavarassa"; nykyisessä ansaitsemistavassa. Entisajan aatelissuvut olivat luostarinveljien uskollisia ystäviä ja kannattajia, koska heidän keittiö- ja viinikellaritarpeensa tuotettiin samalla tavalla, alustalaisten työllä ja veriveroilla. Nykyajan suurille liikkeille, jotka

“ansaitsevat” komeutensa kulut toisten työn verottamisella tehden tätä hyvin vapaamielisellä tavalla s. o. niin runsain mitoin kuin suinkin, on kristillisen ja itsekieltämyksen oikeauskoinen saamamies vastenmielinen. Mutta liberalismi ei voi vakavasti ottaa uskottomuutta enempää kuin uskoakaan. Etuoikeutetun yhteiskunnallisen asemansa takia ovat nämät “omistavat ja sivistyneet” tuomitut sellaiseen ällöttävään mietouteen indifferentismiksi eli välinpitämättömyydeksi sanottuun, joka ei ole kylmää eikä lämmintä. Niiden uskonnollisella vapaamuurariudella, vastalauseilla taikauskkoa vastaan — joka usko on taikauskkoa — ei ole vakavaa tarkotusta, koskapa kansan uskonnollinen kuri on heidän yhteiskunnallisen valtionsa mahtava tuki.

Vaikka he itse jo aikoja sitten ovat jättäneet uskon jumalan, eivät he lakkaa meille julistamasta hänen käskynään: “antakaa keisarille kuin keisarin on;” “olkaa esivallalle alamaiset rukoilkaat ja tehkää työtä ja kantakaa ristiänne kaikessa nöyryydessä.” Samalla kun he todellisuudessa häikäilemättä yrittävät kiivetä vallan ja rikkauden tikapuita, uskottelevat he meille ja ehkäpä vielä itselleenkin uskovansa herraan, joka ylhäiset alentaa ja alhaiset ylentää. Kansallisvapaamielisen*) politiikan luon-

*) Saksalainen puhe. Suom. muist.

teettomat miehet esiintyvät toiselta puolen uskonnollisina teeskentelijöinä. Suurteollisuuden herrat konnamaisine palkkalaisineen, jossa on professoreita, piirituomareita, asianajajia, y. m. harrastavat elinkeino- ja kilpailuvapauden ohella myös uskonvapautta. Ihminen uskokoon mitä tahtoo. Mutta varokoon se, joka ottaa heidän koru- ja kunnioitukseensa täydestä; voi sinua jos tahdot toteuttaa kaikesta uskosta vapautumisen! Vapaauskoiseen seurakuntaan sopii kuulua ja sopii myös harrastaa tunnustuksetonta korua; mutta ei mitään uskontoa eikä koulussa uskonnon opetusta? Ei! Siihen se loppuu! Silloin on tie pystyssä. Jos ei kansa enää usko mihinkään, kuka silloin kunnioittaa meidän omaisuuttamme ja kuka silloin toimittaa isänmaalle tykinruokaa?

Pikkuporvarillinen käsityöläinen, joka kyllä huomaa ja aavistaa, että ammattialalla tapahtuvat uudistukset heittävät hänet nurin, ei tiedä eikä tahdo tietää mitään tieteen saavutuksista ja keksinnöistä. Aivan samoin käy "omistavien ja sivistyneitten" uskontoasiassa. Heillä on tapana sanoa: vaikka ei voikaan todistaa uskonnon totuutta, ei sen vastakohtaakaan voida todistaa. Koska heidän etunsa on tätä tietoa vastaan, eivät he myöskään tahdo tietää, että

jo puoli vuosisataa sitten Fenerbach*) sitovasti ja lopullisesti todisti, että kaikki uskonto on inhimillisen tietämättömyyden täydentäjä.

Ihmisrodulla on se erinomainen etu, että se eri aikoina ja paikoissa pitää yli kaiken aivan eriasioita ja ominaisuuksia; ettei se, kuten apinain suku, pysy alati samana, tee mitä ennenkin on tehty, vaan aina kumooa ikuiset korkeudet, lyhyesti: se tekee historiaa. Nykyaikaisen koulumme historia on surkea luettelo ruhtinaallisia syntymä- ja kuolinhetkiä, kuvauksia suurista ja pienistä sodista, taisteluista, rauhanteoista j. n. e.; kun oikeastaan sen tosi ja yleinen sisältö juhlallisesti julistaen, että ihmissuku, sen sukupolvet ja kansat, muodostavat elävän elimistön, jonka joka osa palvelee kokonaisuutta, sen laajentamis- ja edistämiskehitystä. Tämän kehityksen tarkoitus tai sen vaatimus tahtoo saattaa kaikki aineet ja voimat palvelemaan ihmisten tarpeita; tehdä maan asuttavaksi, luoda henkemme kautta järjestystä maailmaan.

Edistys käy vähitellen, sysäyksittäin ja paikatellen. Ne, jotka luonnontutkimuksen ja sen mittaamattomiin rikkauksiin syventymisen kautta ovat saavuttaneet tarpeellisen määrän nöyryyttä, myöntävät kernaasti, että historian kulku, vaikkakin päättyy inhimillistä tietoi-

*) Fenerbach, saksalainen filosofi eli 1804—1872

suutta tekevään mailman herraksi, ei kuitenkaan vielä läheskään ole tietoisuudeksi tullut. Pikemmin nyt vielä vaisto, aineen luonto, on sitä, aikaan katsomatta, on ahdistanut eteenpäin ja edelleen ajaa; tuli- ja vesi- kansain kautta ensi elämän syntyyn, joka on tapahtunut pienimmän kasvin, alhaisimman eläimen mukana ja kohoaa yhä keskeymättä muuttaen ja monistaen muotojamme aina ihmissuvun sikiämiseen saakka (kts luonnontieteilijästä Linne', Cuvier, Humboldt, Lomerck, Lyelf, Darwin y. m.)

Ja sama luonnonvaihto, joka on luonut mailman, on myös **historiallisesti kehittänyt** sen korkeimman tuotteen, järjellä varustetun ihmissuvun (homo). Kuten sanottu, on kehitys siinä, että ihmispää oppii käsittämään moninaiset luonnon ja mailmanilmiöt, jotta oppisi pitämään sukuansa, sen parvin, heimoja, kansoja ja sukupolvia kaikkine henkisine, aineellisine, löydettyine ja tuotettuine omaisuuksineen **yhteenkuuluvana elimistönä ja käyttäisi** sitä. Mikä tahansa on tässä historiallisessa kehityssarjassa aikonaan saavuttanut huomattavan paikan, olkoon ollut eläin, kasvi, kivennäinen, ihminen tai laki, sen on uskonnollinen tunne haaveillen **jumaloinut**. Jumalalla, s. o. uskonnon sisällöllä ei siis ole pysyvää, ikuista luonnetta, vaan on se muuttuva, ajallinen. Jumalallinen eli ylimääränä arvossa

pidetty oli niin usein ajan ja olojen mukaan muuttunut, että tieteelliselle hengelle täytyi käydä selväksi kaiken pyhän ja ikuisen muuttuvaisuus. Siksi lausuukin tiede selvästi ja epäilyksettä: mille uskonto panee ylemmääräisen arvon, se on historian todellisuudessa arvokasta vain aikanaan ja paikallaan.

Uskonnolliset viittaavat siihen, että kaikilla kansoilla, villeillä ja kesyillä, on uskonto, että ne uskovat jumalaan. He tekevät siitä sen päätelmän, että usko on ihmisessä synnynnäinen ja pitävät sitä sen totuuden todisteena. Mutta totta on vain se, että kokematon on herkkäuskoinen ja mitä herkemmin ja enemmän joku uskoo, sitä kokemattomampi ja sivistymättömämpi on. Meidän aikanamme ovat talonpojat ja naiset miltei aina uskon todelliset kannattajat. Helposti on havaittavissa, ettei siinä ole yksi vaan monta uskontoa, ei uskota jumalaan, vaan jumaliin. Koska ihminen vain vähitellen oppii käsittämään mailman, jumaloi hän mitä moninaisimpia asioita, tänään aurinkoa ja huomenna kuuta, milloin koiraa, kuten persialaiset, milloin kissaa, kuten egyptiläiset. Mutta vihdoin täytyy toki kypsyä kansanvaltaisen tietämyksen, että kaikki ja ei mikään on jumalallista, kaikki tuottavat arvostelemattomia hyötyjä eikä mikään erityisiä. Mitä kaikkea pakanat monissa jumalissaan kun-

nioittivat, Bacuksessa viiniä, Venuksessa lempeä j. n. e.; mitä israelilaiset Jehovassaan pitivät arvossa, hänen rankaisujaan ja lakejaan; mitä kristityt jumalassaan palvelevat, hänen ihmiseksi tulemistaan, kärsimystä ja kuolemaa toisten puolesta, ääretöntä rakkautta ja armoa, mailman halveksumista, itse kieltäytymistä ja naimattomuutta j. n. e., kaikelle tälle, kunnioitetut kuulijat, haluamme aikanaan antaa arvonsa, mutta koskaan emme taivaiseksi julista. Eivät ole hyljättäviä ne asiat, joita uskonnot kunnioittavat, vaan se uskonnollinen olemus, joka kunnioituksessaan ei ota vaarin aikaa eikä määrää.

Uskonnon ydin on siinä, että se henkilöi sen luonnon- tai ihmiselämän ilmauksen, jolla aina ajan ja olojen mukaan on erinomainen merkitys, ja siinä että tuo sitten asetetaan korkean patsaan päähän yli aikain ja olojen näkyviin.

Uskonnollinen totuus on päälleen pystytetty luonnollinen totuus. Ei ole jumala luonut ihmistä, mutta ihmiset ovat aina ja kaikkialla luoneet jumalia kuvansa mukaan. Jos jokin kaukainen, järkevä suku, ehkä kuussa tai muualla asuva, saa käsiinsä papistomme pyhät kirjat, ei se niistä saa tietoja jumalasta eikä taivaasta vaan niiden ihmisten sivistys-asteista, jotka ovat luoneet ja kuvailleet nuo seikat. Kuten aikamme on lähellä hylkäämässä koko uskonnon, niin

on se myös hylkäävä ne häilyvät ja erittäin typerät käsitykset, joita on esitetty jumalasta ja hänen ominaisuuksistaan. Samalla kun ihmiset kaikista muista seikoista tietävät että ne ovat vain sikäli, kuin tietävät mitä ja minkälaisia ne ovat, niin ovat he olevinaan vakuutetut jumalallisen persoonallisuuden olemassaolosta tietämättä ollenkaan, minkälainen se on, inhimillinenkö vaiko epäinhimillinen olemukseltaan, pieni tai iso, musta- tai sinisilmäinen, mies- tai naispuolinen. Kun jumaluusoppineet eivät voi antaa vastausta näihin kysymyksiin, niin nimittävät he niitä materialistisiksi ja sopimattomiksi. Edistyksellisimmät heidän joukostaan ovat jo myöntäneet, että se vähä mitä veljet tahtovat tietää jumalasta, sanoessaan, että hän on oikeamielinen, hyvä, viisas, kaikkivaltias, j. n. e., on pelkkiä jokapäiväisiä, ei uskonnollisia, vaan maallisia ominaisuuksia, joita me tapaamme täällä keskuudessamme tarvitsematta niitä taivaasta hakea. Tuollaisena kumminkin nimittävät oppineet sitä **antropomorfisiksi**, joka merkitsee sitä, että missä ihminen pitää oikeamielisyyttä arvossa, kuvailee hän oikeamielistä jumalaa, missä hän taas pitää ihmislihasta, tarjosi hän sitä jumalilleen. Edistyksellisemmät jumaluusoppineet tuntevat nämät seikat eivätkä sen takia haluakaan ruveta pyhiään yksityiskohtaisesti kuvailemaan. Mutta

eikö kuitenkin ole jotenkin päätöntä tahtoa tietää, että jokin on, jos minun samalla täytyy myöntää, että en voi saada tietää missä, miksi ja millainen hän on? Minkä kauempana jumaluusaste on kehityksessä takanapäin, sitä **ruumiillisempi** se on, minkä uusaikaisempi uskonnon muoto on, sitä ovat typerämmät, surkeammat uskonnolliset aatteet. Uskonnon historiallinen kehitys on sen vähittäistä haihtumista.

Äsken, hyvät kuulijat, nimitin minä uskontoa inhimillisen tietämättömyyden täydentäjäksi; tarkoitin sitä, että se täyttää tietomme jättäviä aukkoja. Missä nämät aukot ovat suuria, siellä on uskontokin laajalti voimassa. Alkeellisella kannalla olevain kansain keskuudessa on ammattien harjotus ja jokapäiväinen elämä, yhteiskunnallinen, yleinen ja valtiollinen lainlaadinta jumalallisten määräysten alaisena. Abrahamin jumala, Iisakin jumala ja Jaakopin jumala huolehtii pienimmistäkin yksityisasiosta, hän tarkastaa, kuinka usein on pesu, ovatko heikot vaiko vankat eläimet valjastetut eteen vaiko taakse j. n. e. Yhtä yksityiskohtainen on kiinalaisten uskonto. Nykyajan sivistyneet kansat jättävät rakkaalle jumalalle vain sen, mitä eivät vielä ole onnistuneet saamaan tutkituksi, kuten ilman määräämisen, salaperäisten tautien parantamisen y. m. s. Valistuneelle edistysmiehel-

le ei varmaankaan jumalan siunattu nimi ole muuta kuin A, hänen maailmankatsomuksensa aapiston ensi kirjain.

Kun kerran on alkuun päästy, menee maailmä säännöllistä menoaan vallan häiriytymättä ja itsestään. Kaikki tässä mailmassa on luonnollista, vain alku on näille epäkristillisille kristityille luonnoton ei jumalallinen. He eivät siksi halua olla ilman uskoa jumalaan, uskoa, jolla sitäpaitsi, kuten edellä on huomautettu, on se etu, että se pitää "sivistymättömiä" kurissa. Ainoa mainittava, mitä edistyneen aikamme näennäisuskonto vielä pitää katekismuksen yhteydessä, on mm. "siveellinen mailmanjärjestys". Koska sillä kuitenkin jo on hämärtävä aavistus, että siveellisyyskin on tavallisten maallisten jalkain varassa, on tämä aateyhteys jo käynyt sangen irtonaiseksi ja hämäräksi. Niin pian kuin selvästi havaitaan, että siveellisyys ei ole syntynyt jumalan käskyjen kautta, vaan, päinvastoin, se julistetaan jumalan käskyksi, mikä jo ennestään oli siveelliseksi havaittu; niin pian kuin myönnetään, että siveellisyys on vanhempi kuin tuo ikuinen, menettää kirkkovaltio viimeisen maalaisensa. Jos siis heitämme katseemme yli pakanallisen menneisyyden uskonnollisen elämän, missä jumalia oli joka nurkassa, joka puussa ja pensaassa; jos heitämme katseemme **alkuperäi-**

sen kristillisyyden hartaaseen uskonnollisuuteen monine pyhimyksineen ja ihmeineen ja jos sitten vertaamme näitä siihen, miten pitkälle kaikista päivän kysymyksistä uskonto nykyisin on painunut, silloin täytyy ennakkoluulottoman katselijän yhtyä lauselmaan, jonka vielä kertaan, että nimittäin **uskonnon edistys tai kehitys oleellisesti merkitsee sen haihtumista.** Tämä on vain mailman tavallinen meno. Äsken syntynyt lähtee ensi päivästä alkaen kulkemaan hautaa kohti. Mutta, rakkaat kuulijat, enempähän ei pitäisi uskontoakaan vastaan sanoa, kuin vain että se ei ole ikuinen, taivainen, vaan jokapäiväinen, katoava maallinen asia.

Viimeinen ja vankin uskonnon tuki ennakkoluulottomissa päissä on kieltämätön luonnon eli mailman kaikkeuden tarkotuksenmukaisuus. Kukapa kieltäisi luonnon olioiden ihmeellistä järjestystä, sopusointua, järjestelmää tai suunnitelmallisuutta? Sivuuttaen lukemattomat kuluneet yksityisesimerkit, kuten vihreät, siniset tai kirjavat käenmunat, jotka värinsä ja kokonsa puolesta tarkkaan sopivat eri lintujen munain sekaan, mihin käki ne pistää, ilmenee askel askeleelta yleinen järki, joka käyttää kaikkea mikä elää ja hengittää, matelee ja lentää, ainetta, elukkaa ja lintua vain osana, kokonaisuuden tarkotuksenmukaisena elimellisenä jäsenenä. So-

sialidemokratian erikoisesti on myönnettävä tämä kehitys, etenevä järjestyminen ei vain luonnossa, vaan myös ihmiskunnan historiassa. Sen parempi käsitys on juuri siinä, että se ei enää myönnä pyhäksi poikkeukseksi, sitä mitä on pidetty pysyvänä ja ikuisena, uskontoa, tapoja ja omaisuutta, vaan osottaa ne jokapäiväisiksi, kehityskykyisiksi ja kehitystä kaipaaviksi kokonaisuuden osiksi.

Miten voi se kieltää, että tässä kokonaisuudessa elää jokin korkeampi, jonka alaiseksi yksityinen on alistettu? Emme kuitenkaan tee sitä uskonnolliseksi eikä salaperäiseksi. Kokemus on opettanut meitä tuntemaan sen kallion, jolle totuutta etsivä järki tähän saakka niin usein on kolahtanut. Oppineet nimittävät sitä vaikealla tavalla: antropomorfia. Tästä alempiasteisesta tavasta erkaneminen tuntuu niin vaikealta erota, nimittäin ulkonaisen mailman mittaamisesta omilla sisäisillä mitoilla. Koska ihminen pyrkii tarkotuksiinsa tahdolla ja tietoisuudella, selitti hän myös että luonnon yleisen tarkotuksenmukaisuuden aiheuttaa jokin olento, joka on hänen mukaisena, varustettu tietoisuudella ja tahdolla. Missä vapaa-aatteisuus jo on liian suuressa mitassa, jotta enää voitaisi puhua persoonallisesta jumalasta, ei kuitenkaan voida luopua filosoofisesta salaoppisuudesta, tiedottomien kappalten

tahdosta ja mieltämisestä, josta tiedottomuuden filosofia tarinoi.

Ei ole kiellettävissä tosiasia, että kuolleessa aineessa on elävä järjestymispyrkimys, että siis aineellinen mailma ei ole kuollut vaan elävä. Kuvaannollisesti voi myös puhua sen tahdosta ja tarkotuksesta. Kuitenkin kasvaa tämä yleinen äly vasta eläinvaistossa rajotettuun selkeyteen, joka saavuttaa puhtaan ilmauksensa vasta inhimillisessä aivotoiminnassa, tietoisuudessamme. Yhtä vähän kuin on oikeutta nimittää hämärää, kuinka valoisa se lieneekin, kirkkaaksi päiväksi, yhtä vähän ansaitsee ulkopuolella ihmistä ilmevä tarkotuksenmukaisuus, luonnon tahto, mieltäminen ja äly näitä nimiä. Jos nimi, arvoisat, kansalaiset, äsken otin oikeuden niitä käyttää, niin tapahtui se vain tarkotuksella osottaa näiden lausumatapain sopimattomuus. Kuitenkin on järkeä luonnollisissa seikoissa. Mitenpä muuten luonnollista tietä, ilman uskonnon apua, voisi järjellä varustettu ihminen tulla mailmaan? Joka myöntää järjen, kaiken järjestelmällisyyden ja tarkotuksenmukaisuuden kohottamisen, luonnontuotteeksi, ei voi kieltää luonnon järjestelmällistä tarkotuksenmukaisuutta. Mutta silti on ihmishenki ainoa henki. Ei tähtien kulussa, käenmunissa, mehiläispesän rakenteessa eikä muurahaisten ja apinain päässä ilmenevä järki

vaan vasta sen korkein aste, sen ihmisaivojen toiminnan muodossa ilmenevä tietoisuus, henki tai järki ansaitsee sen nimen.

Meidän henkemme on korkein olento. Mutta älkää pelätkö, hartaat kuulijat, että se asetetaan uskonnollisen jumaluuden korkealle pat-saalle. Korkea ja matala merkitsee todellisuuden mielessä vain enemmän tai vähemmän jär-jestynyttä. Mitä vähemmän itsenäiset jonkin osat ovat, mitä enemmän ne toimivat eliminä, mitä syvemmälle ne tunkeutuvat kokonaisuudeksi, mitä moninaisemmassa tekemisessä tämä on toisten kanssa, sitä korkeammalla on se luonnon arvojärjestyksessä. Tietoisuutemme on yleinen keskuselin, yleinen liikkeenvälittäjä. Mutta se ei ole, mitä on itsessään vaan on sitä demok-ratisessa mielessä vain kosketuksessa, yhteydessä kaikkein muitten asiain kanssa. Erään-laisten oppineitten kuullaan puhuvan paljon sin-ne ja tänne siitä, mikä on asteettain mikä koko-naan erilaista, ovatko ihmiset ja apinat kaksi vähän toisistaan eroavaa lajia vaiko kaksi aivan erilaista luokkaa. Mutta sillaikaa on logiikka, hengen tiede, jo kauan sitten saanut selville, että löytyy vain yksi luokka, nimittäin: maallisia asioita, kaikki muut ovat vain lajeja. Tietoi-nen ja tiedoton, kasvit ja eäimet, hyvä ja paha, kaikki mailman erilaisuudet ja vastakohtat ovat

vain saman olemuksen mukaisia muotoja, jotka asteettain muuttuvat toisikseen, alati ponnistelevat olemistaistelussa, yhä uudistuvat ja täydellisentyvät luonnollisen valinnan kautta. Kaaoksesta on mailma edistynyt hengen lahjoilla varustettuun ihmiseen saakka, jolla on nyt ilahuttava velvoillisuus ja kyky viedä vielä hyvin kaaostilassa olevaa mailmaamme eteenpäin tutkimalla ja järjestämällä sen voimia.

Tätä tehtävää itsetiedottomasti täytettäessä ihmeteltiin uskonnollisella tunteella merkitsevien kehitysasteitten aina egyptiläisten kissaa, persialaisen koiraa, juutalaisten lakia, kristittyjen ihmisyysoppia j. n. e. Missä ihminen on tietoinen tehtävästään, missä hän tunnustaa itsensä valtaa omaavaksi järjestäjäksi, astuu uskonnon tilalle uskonnonvastainen sosialidemokratia.

IV.

I.

On oikeastaan papillista kerskailua tämä haluni puhua arvoisille puoluetovereille ikäänkuin saarnastuolista. Saarnastuoli, kristinusko, uskonto ovat asioita ja nimiä, joilla on niin paljon vääryyttä harjoitettu, että rehellisestä

ihmisestä tuntuu vastenmieliseltä olla missään tekemisissä näiden kanssa. Ja kuitenkin on tunkeuduttava näitä lähelle ihan nenäkkäisyyteen asti, jos mieli moisia epäkohtia vastaan ratkaisevasti taistella. Temppeliin

Usein sattuu niin, että historian kuluessa asiat muuttuvat toisiksi, mutta pitävät nimensä. Tietämättömille esitetään sitten nuo muuttuneet uudet asiat muka vanhoina muuttumattomina. Niin uskonto, kristinusko, saarnastuoli. Tämän vanhoillistempun kautta harjotetaan alarvoista henkistä tyhmennystä. Arvoisia puoltovereitakin saattaa tavata moisissa puuhissa. Joku sanoo: Kristus oli ensimmäinen sosialisti. Mutta sosialismi ja kristinusko ovat kuin päivä ja yö. Onhan niissä tosin yhteensattuvia kohtia. Mutta milläpä ei olisi yhteensattuvia kohtia. Mikä ei muistuttaisi jotain toista? Päivällä ja yöllä on yhteistä se, että ovat molemmat ajassa yleiseen. Perkele ja arkkienkeli vaikka toinen esiintyykin mustassa, toinen valkeassa asussa, ovat siinä yhtäläiset, että asussa esiintyvät kumpikin. Aivokoneistomme erikoinen kyky on järjestää kaikki moninaisuudet yhden yleissäännön alaisiksi. Vaikka siis kristinuskolla ja sosialismilla onkin koko joukon yhteistä, niin on kuitenkin pidettävä vahingollisena käsitteiden sekasotkuna väitettä, että Kristus

oli ensimmäinen sosialisti. Ei ole kylliksi yhtäläisyyksien tunteminen, erilaisuudet ovat myös selitettävät. Ei ole asiamme etsiä mitä yhteistä on sosialistillä kristityn kanssa vaan mikä on hänelle ominaista, mikä hänet muista edukseen erottaa.

Äskettäin on nimitetty kristinuskoa orjamielisyyden uskonnoksi, se on todella sattuva nimitys. Orjamielinen on jokainen uskonto, mutta kristinusko on orjamielisin. Ottakaamme jokin kristillinen puheenparsi katuviereltä. Tieni varrella on risti, jossa kirjoitus: "Armoa laupein Jesus! Pyhä Maria, rukoile puolestamme." Kas siinä on kristinuskon määrätön nöyryys kaikessa surkeudessaan. Sillä se, joka koko toivonsa armoon perustaa, on toki surkea luomus. Ihminen, jonka ajatusten lähtökohtana on usko kaikkivaltiaaseen jumalaan, joka heittäytyy tomuun luonnon kohtalojen ja valtain edessä ja voimattomuuden tunnossa vikisee armoa, ei ole nykyisen mailmamme käyttökelpoinen jäsen. Jos nykyajan kristityt ovat toista maata, jos he katsovat rohkeasti silmiin myrskyä, joka jyristää valtavia voimiaan, ja koettavat parantaa pahan tehoisalla työllä, niin he vain siten ilmaisevat luopuneensa uskosta. Vaikkakin kristityitä nimensä, virsikirjainsa ja hurskasten sieluntuskiensa puolesta, ovat he

kuitenkin teoiltaan ja toimiltaan puhtaita antti-kristityitä. Me uskonnottomat demokraatit tahdomme olla tietoisesti selvillä asiain tilasta. Me haluamme tiedoin tahtoen, teoriassa ja käytännössä, olla lammaslauhkean jumal'armoisen nöyrytyksen tarmokkaita vastustajia.

Paha tapa, joka vanhan Aatamin tavoin istuu lihassamme, pyrkii ikiajoiksi säilyttämään sitä, mikä joskus mailmassa on jotain hyötyä tuottanut. Ala-arvoista ajatuslaiskuutta osottaa yritys kieltää, välittää ja sotkea sitä vastaan, mikä vallitsee kristillisen mailmanhalveksumisen ja aikaamme elähyttävän elämän ilon välillä. Kristinusko vaatii kieltäytymistä, mutta nykyajan reipas työ vaatii tyydytystä, mitä aineellisiin tarpeisiin tulee. Jumalaan luottaminen on kristityn huomattavin luonteenpiirre, mutta itseluottamusta, tuon täyttä vastakohtaa, vaaditaan menestykselliseen työhön. Viisastelija on se, joka selittää kristilliseksi opin: "luota jumalaan, mutta älä kaiva maahan leiviskääsi", tahtoen siten sanoa, että toimeliaisuus ei ole epäkristillinen hyve, vaan kuuluu oppiin. Kristillinen työ on kaukana todellisesta nykyajan työstä. Kristitty toimiskelee taivasta varten, kuohiten lihansa, tukahuttaen halunsa. Ja jos hän työskentelee leivän ja elämisensä puolesta, on se eläminen oleva sellaista, mikä vain pi-

dentää tämän murheenlaakson kärsimyksiä, jotta oltaisi arvokkaita todelliseen ijäiseen elämään. "Joka tässä mailmassa vihaa henkeensä hän tuottaa sen ijankaikkiseen elämään." (Joh. 12: 25). Taivainen ijäisyys on kristityn päämäärä, jokapäiväinen mailma ymmärtävän ihmisen tarkoitus.

Jumaluusopin toht. Daniel Schenkel Heidelbergistä kiivailee sitä väitettä vastaan, että kristinusko olisi oleellisesti elämän kieltämistä. "Kuinka, huudahtaa hän, mailmako ei olisi kristinuskon mielestä arvokas, eipä edes mahdollisen uskonnon sija, tämä mailma, josta neljäs evankelista sanoo: näin on jumala mailmaa rakastanut, että hän antoi ainokaisen poikansa j. n. e. Tahtoivatko sitten vanhimmat kristityt paeta pois mailmasta? Eivätkö he ennemmin odottaneet, että Kristus tulisi voittoisana kuninkaana maan päälle ja panisi tämän huonon mailmanjärjestyksen tilalle paremman, mutta kuitenkin mailmanjärjestyksen?" Niin puhuu viisasteleva lörpöttelijä, joka ei tarkoita asian selvitystä, vaan haluaa koristella vapaauskoista puolinaisuuttaan ja arkamaisuuttaan uskonnon kristinuskon kalskahtavalla nimellä. Vai onko hän kenties yrittäessään toisten käsitteitä hämmentää, niin itsekin hämmentynyt? Eikö

hän tiedä, että kristinusko opettaa olevan kaksi mailmaa, mustan ja valkean?

Todellisuuden kauniin kirjavan mailman yli on kristitty vetänyt mustan värin. sen ihanuudet ovat perkeleen kiusauksia, sen työ kirousta, sen rakkaus syntistä halua, liha on taakka, hengen este, ruumis "haiseva syntisäkki". Kuten kirottu prinssi petoeläimeen, niin on kristillisten kuvitelmain valkea mailma kätkeyty todellisuuden mustaan mailmaan. Vapahtakseen meidät tästä mailmasta on jumala lähettänyt poikansa, joka on vievä meidät kristillisyyden paratiisiin. Se on — kuten rautaiset puut — tehty henkisestä aineesta. Sen miehet ja naiset ovat suvuttomia, niiden ruumiit vailla painoa, niiden työ on vaivaton. "Enkelit keittävät autuutta ilman lihaa." Ainakin halusivat alkuajan kristityt paeta mailmasta. He odottivat joka hetki herran tuloa, mailman loppua ja viimeistä tuomiota. "Minun valtakuntani ei ole tästä mailmasta."

Mutta kristillishaaveellinen vapahdus, joka tahtoo parantaa mailman pahat uskolla ja toivolla toimelijaan työn asemasta, ei voinut kauan tukahuttaa aineellisen nautinnon halun järkeisiä vaatimuksia. Kerettiläiset ja uskonpuhdistajat, protestantit, uskokuntien riidat, valon ystävät ja vapaat seurakunnat ovat olleet toi-

messa, jotta enemmän tai vähemmän mustaa puhuva totuus saisi voiton uskonnollisten haaveiden valoverhoisesta valheesta. Sikäli olemme me sosialistit yhtä mieltä n. k. "edistysmielisten" kanssa. Sitä arkamaisuutta emme vain voi hyväksyä, joka uskosta luopumuksen julistaa todellisen kristinuskon eloon herättämiseksi eikä halua luopua tuosta nimestä. Se nimi on saatava oikeaan arvoonsa, jotta asiastakin tulisi selvä.

Niin kaksimielinen kuin porvarillinen talousoppi, kuten porvarillinen vapaus, veljeys, yhdenvertaisuus, niin kaksimielinen on kapitalistien uskontokin. Munkki-kirjeitä, jotka ihermahoin leikkivät mailman halveksumista, jatkaa nyt syöttiläsporvari. Kujeellisinta on, että "edistysmies" jää jälkeen munkista, hän kuin ei edes tunne uskonnollista surkeuttaan. Uuden ajan tuuliviirin hajuton ja mauton, ällöttävä kristillisyyden vaatii vielä päälliseksi sen todellisen ja oikean nimen. Aikansa mallikristityt, kalenteri pyhimykset, olivat toki todellisia mailman ja maan halveksijoita; he asuivat luolissa, puukeutuivat jouhipaitaan, kiduttivat lihaansa ja elättivät henkeään juurilla ja yrteillä. Heidän elämänsä oli vahvistuksena lauseelle: "Jumala on henki ja jotka häntä palvelevat" j. n. e. Nykyiset ristin ritarimme kääntävät toisen puo-

len esille: "Hän on tullut lihaksi ja asunut keskellämme." Kaiketinkin on kaksimielisyyden siemen, ristiriitainen epäjohdonmukaisuus jo alkuaan kristinopissa olemassa. Apostolit ja kirkkoisät tekevät paikotellen myönnytyksiä. He opettavat kuinka kiima on karkoitettava avioliitolla, saatana belzebubilla. Milloin ovat paasto ja rukous korkeimpia hyveitä, milloin sanotaan: "Herra ei ole ihastunut kenenkään luihin." Koska on mahdotonta asettua asiain luonnon yläpuolelle, tehdä ihminen kokonaan taivahiseksi, siksi ei kristinuskokaan pääse aivan irti elämännautinnoista ja siksi piilee senkin pinnan alla oloihin mukaantumistaito. Selvänäköistä demokraattia eivät nämät puut kuitenkaan erota metsää näkemästä. Kristinuskon metsä on murheenlaaksossa ja siellä kuuluu: kieltämys täällä, sokeripavut taivaassa.

Opilla, joka vuosisatoja läpeensä on vallinnut kansoja ja maanosia, on varmastikin historiallinen merkityksensä. Hyljättävää on vain se, että tämä nöyränä seimessä syntynyt tahtoo ylpeästi vallita ikuisesti. Mitä ikuisesti totta on kristinuskossa, kuten lihan kuoletus hyvänä vastamyökkynä aviottomia himoja vastaan tai kansallisuusrajain yli käyvä yleinen ihmisrakkaus, sitä ei sosialidemokratia tahdo kieltää. Päinvastoin pitää se siitä vankasti kiinni, vaikka

muu mailma kansallisvihassaan johtuukin ihmis-
syömisasteelle. Se ei vain tahdo, kuten kristin-
usko ja uskonto ylipäänsä, julistaa jokapäiväistä
totuutta taivaalliseksi.

Nyt, rakkaat kuulijat, tutkiessamme erotus-
ta uskonnollisen ja jokapäiväisen totuuden vä-
lillä, olemme tulleet kohtaan, jossa sosialisti
oleellisesti on eri kannalla kuin kristitty. Sitä
selostaessani pyydän teitä hetkeksi terottamaan
huomiotaanne.

Totuus on totuus kuitenkin. Mutta uskon-
nollisessa muodossa on totuus yksipuolinen, yli-
mielinen, suvaitsematon, otetaan esimerkiksi lä-
himmäisrakkaus. Ikuinen totuus, inhimillinen
tarve on ihmisellä pitäytyä ihmiseen. Yhteis-
kunta on heidän luontoonsa kuuluva, heidän täy-
tyy rakastaa toisiaan, ja jos he eivät tätä ym-
märrä, eivät he ymmärrä omaa onneansa ja me-
nestyksensä. Mutta missä uskonto anastaa tä-
män luonnollisen totuuden, missä Kristus sanoo:
sinun tulee rakastaa lähimmäistasi niinkuin itse-
äsi, siellä uppoutuu hän sellaisella kiihkolla tuo-
hon käskyyn, että se muuttuu mielettömäksi.
Jos häntä lyödään oikealle poskelle, kääntää
hän vasemman. Jos hän saarnaa rakkautta, sul-
kee hän sen vastakohtan pois, tuomitsee vihan.
Niin muuttuu kristillinen rakkaus lammasnah-
kaisuudeksi. Sosialismi sitä vastoin ei vain

saarnaa veljeyttä, se perustuu siihen. Mutta uskonnotta, järkevä lähimmäisrakkaus tietää rajansa, se ei ammu yli päämaalin, ei kammoa sen vastakohtaa, vihaa, vaan ottaa senkin mukaansa väliin välttämättömänä ja siis terveellisenä keinona. Tahdomme mekin vihollistamme rakastaa, tehdä hyvää vihamiehellemme; — mutta vasta sitten, kun hänet olemme vaarattomaksi maahan lyöneet. Siihen saakka sanomme runoilija Herveghin sanoilla:

Kun rakkaus ei vapahda,
ei tuota pelastusta,
On aika vihan tuomita;
lyö katki kahle musta!

Siks' kunnes käsi herpoaa,
se miekkaa heiluttaapi,
on yritetty rakastaa,
nyt viha voiton saapi."

2.

Käsitlemme vielä kysymystä, mitä eroa on uskonnollisella ja jokapäiväisellä totuudella. Jotteri Israelin lapsi juoksentelisi likasena, kirjotti Mooses puhtausvaatimuksen lakiin. Puh-

taus välttämättömänä vaatimuksena on jokapäiväinen totuus. Uskonnollisessa muodossa on se naulattu kiini, kytketty määrättyyn aikaan, paikkaan ja lukuun. On määrätty, missä, milloin ja kuinka usein on peseydyttävä. Uskonnollinen totuus on sitova määräys; jokapäiväinen vapaa tieto ja vapaa pesu puhdistavat perinpohjaisemmin kuin määrättyt. Tieteelle on hiekkajyvä yhtä arvokas tutkimisen esine kuin kaikkeuden tähtitaivas. Yhtä vähän kuin tieteellinen elinviisaus sallii jakoa arvokkaaseen ja arvottomaan, yhtä vähän sallii se jakoa hyvään ja pahaan. Kaikki asiat ja lajit ovat hyödyllisiä ja käyttökelpoisia: puhtaus ja lika, rakkaus ja viha, nautinto ja kieltäytyminen, kaikki on verrannollista, enemmän tai vähemmän, aina ajan ja olosuhteiden mukaan. Tieteellinen vapaus, joka alistaa kaikki, poikkeuksetta, ihmisen palvelukseen, on läpeensä uskonvastainen. Uskonnollinen totuus on juuri siinä, että se tekee luonnottomaksi, taivaiseksi, jonkin jokapäiväisen luonnollisen asian, vetää sen erilleen elämän elävästä virrasta ja antaa sen ummehtua paikoilleen.

Kun minä siis, arvoisat toverit, annan jokapäiväiselle totuudelle määritelmän "tieteellinen", niin muistutan, että siten saa tieteellinen totuus jokapäiväisen nimityksen. Tästä kohdasta on päästävä selville, koska tieteellinen pappiskunta

pyrkii auttamaan uskonnollista pappetta. Kouriintuntuvasta taikauskosta me pian selviäisimme, jollei kaksineuvoinen puolinaisuus etsiskelisi tieteen aukkoja, joihin saa munansa laskea. Etenkin on tietämisteorian alue, ihmishengen väärinkäsitys, tuollaisena lökakuoppana. Kuten luonnonilmiöt lappalaisen ja Tulimaan asukkaahan, niin säikäyttää ajatuksemme ihmeprofessorin taikauskon helmaan. Valistuneimmatkin vapaa-ajattelijat, jotka jo ovat luopuneet uskonnon ja kristityn nimestä, ovat kuitenkin uskonnollisen taikuuden vallassa, niin kauan kuin he eivät osaa selvästi erottaa uskonnollista ja jokapäiväistä totuutta, niin kauan kuin totuuden elin, tietämiskyky, on epäselvä ilmiö.

Sen jälkeen kuin tiede selvitti taivaalliset asiat aineellisiksi, jäi professoreille tehtäväksi selittää virkatoimensa, tiede, taivaalliseksi. Akateeminen tieto on muka toisellaista, toisen luontoista, kuin talonpojan, värjärin tai sepän tieto. Mutta tieteellinen maanviljelys eroaa tavallisesta talonpoikaistaloudesta vain siinä, että sen säännöt, sen tiedot n. k. luonnonlajeista ovat syvemmät ja laajemmat. Samoin on professorin tiede samaa lajia kuin aputyömiehen tieto. Ne eroavat toisistaan korkeintaan samoin kuin koppa palkoja hernekopasta. Sen väitteen ontous, että muka on ero ylevän tieteen ja meikä-

läisen ihmisjärjen välillä, on selvästi tajuttava jos mieli juurineen repiä taikausko hengen ylimystöstä. Vastustajamme tosin nalkuttavat sitä, että kansanvalta raa'asti tasottaa jopa pyrkii polkemaan henkistä etevyyttä. Mutta yhtä vähän kuin taistelu aatelialla vastaan koski sen kunniakkaita esi-isiä, joiden maineella se kerskui, yhtä vähän koskee taistelumme hengen ritareita vastaan sitä henkeä, jolla he koreilevat. Loukkaavia ovat kummassakin tapauksessa ne aineelliset etuudet, joilla aatelississit ja akateemiset mustehtuhrijat anastavat kohtuuttoman osan tuotteistamme. Siitä lähtien kun ei ole pidetty ajanmukaisena ajaa työväkeä rikkauksien tuotantaan raa'alla väkivallalla, yrittävät vallassaolijain oppineet aseenkantajat härnätä sitä henkisen työn ihmeillä. Arvokasta, tuottavaa professorin paikkaa puolustetaan, kuten tehtailijain liikevoittoa, sillä mieltäkiinnittävällä uskottelulla, että henkinen työ on X-kertaa tuottavampaa kuin ruumiillinen työ. Kun me sosialidemokratit halveksimme sellaista mittakaavaa, nimitetään meitä "tieteen ja taiteen halveksijoiksi". Me halveksimme sielumme syvyydestä korskeaa korulausetta "sivistyksestä ja tieteestä", puhetta" henkisestä ominaisuudesta", kun sitä latelevat palkatut lakeijat, jotka nykyisin harjoittavat keinotekoisella ihanteel-

lisuudella samaa kansanpetkutusta, kuin muinen pakanapapit ensi selityksillä luonnonilmiöistä. Uuden ajan dualistinen (kaksijakoinen) usko tieteelliseen ja siveelliseen mailmaan, joka muka on muun mailman yläpuolella ja jonka on sitä hallittava, sehän on uudelleen lämmitetty vuosisatais taikausko tämän- ja tuonpuoleiseen mailmaan. Uskontoa tarvitsevat professorit muuttivat jumalan valtakunnan tieteellisen hengen mailmaksi. Kuten rakkaan jumalan anti-poodi (maapallon vastapäisellä puolella asuva), on perkele, niin on kateederipappia vastaava ilmiö materialisti.

Materialistinen mailmankatsomus on niin vanha kuin uskonnottomuuskin. Molemmat ovat 19:n vuosisadan kuluessa raa'asta alusta kehittyneet tieteelliseen tarkkuuteen. Mutta sitä ei ymmärrä akateemisesti oppinut mailma, koska materialismiin sisältyvät kansanvaltaiset johtopäätelmät uhkaavat sen arvoisaa yhteiskunnallista asemaa. Fenerbach sanoo: "filosofian professorien luonteenomainen tunnusmerkki on se, että hän ei ole filosoofi, ja päinvastoin on filosofin merkki se, että hän ei ole filosofian professori". Nyt olemme jo päässeet pitemmälle. Ei vain filosofia, vaan myöskin tie-de ylipäänsä on jättänyt jälkeensä viralliset edustajansa. Ja missä todellisia materialistisia

tieteilijöitä on opettaja-istuimella, sielläkin roikkuu niissä, kuten lentämättömillä linnuilla muna, jotakin epätieteellistä uskonnollista hapatusta henkiperäisten opinjännösten muodossa. Ja sitten: yhtä vähän kuin yksi pääsky voi tehdä kesää, yhtä vähän voi yhden professorin todellinen tieteellisyys pestä pois koko läjän tahraa. Ennen mailmassa, kun porvaristolla ja valtaherroilla oli kulturitehtävänsä, saattoivat sen ylläpitämät akatemit olla todellisina opintarhoina. Siitä saakka on historia kulkenut edelleen ja kulturitaistelu on jäänyt neljännen säädyn, alimman ja viimeisen kansanluokan suoritettavaksi. Mutta vanha rappeutunut valta tahtoo tietysti pitää paikkansa, arvon herrain täytyy tulla apuun ja niin tulee akatemiamme "vapaa tiede" tietysti rahoitukseen ostetuksi asianajoksi.

Sosialistinen pyrkimys taloudellisten tuotteiden oikeampaan jakoon kansan kesken vaatii kansan valtiollista valtaa eikä siedä ryhmäkunnan herruutta, joka muka henkisten arvojensa ansiolla ottaa leijonaosan kaikesta. Jotta voitaisi asettaa tämä vaativa itsekkyyys järkeviin rajoihin, on välttämätöntä selkeästi ymmärtää hengen suhde aineeseen. Filosofia on näin työväenluokalle sangen tarpeellinen. Kuitenkaan ei, arvoisat toverit, joka työläisen tarvitse ruveta filosoofiksi ja tutkiskella aatteen ja aineen

suhteita. Vaikka me kaikki leipää syömme, ei meidän tarvitse kaikkien osata jauhaa ja leipoa. Mutta yhtä välttämättömiä kuin ovat myllärit ja leipurit, ovat työväenluokalle syvälliset tutkijat, jotka seuraavat baalinpappien salateitä ja paljastavat niiden sokkeloita. Aivotyön erinomaista merkitystä eivät käsityön tekijät vielä läheskään kaikki käsitä. Herrasväkemme on saatanallisen itsekkyyden vallassa. Sosialistien hyökkäykset heidän valmistettua asemaansa vastaan ärsyttää paholaisista. Siksi puuttuu heiltä se ennakkoluulottomuus, joka on tarpeen ja välttämätön kun on tunkeuduttava ydinkysymyksiin. Tiede sen todellisessa merkityksessä ei koskaan ole saanut kuulijoita niiden joukosta, joiden etuihin etuoikeutetun aseman takia kuuluu edistyksen rattaan jarruttaminen. Se kiintyy täydellä oikeudella tieteellisesti puolueettomain, omistamattomain ja sorrettujen puoleen.

Asiaan! Henki ei ole mikään kummitus eikä jumalan henkäys. Idealistit ja materialistit voivat siinä yhtyä, että se kuuluu "maallisten asiain" luokkaan, asuu ihmispäässä eikä ole muuta kuin abstraktinen lauselma, toisiaan seuraavien ajatusten kokoomussana. Jos nyt henki on vain ajatuskykyämme ilmaiseva toinen sana, kuka voisi silloin väittää paradoksilta, äkki-

väitökseltä tuntuva, mutta kokemusperäistä lausetta vastaan: Henkinen työ on ruumiillista ponnistusta? Täten siirrymme, arvoisat kuulijat, suoraa päätä vastakohtien vaikeaan kohtaan. Kuten viiva ja piste ovat vain matemaattisia käsitteitä, niin vastakohtatkaan eivät ole todellisia, vaan loogillisia sanontatapoja, s. o. niillä on vain verrannollinen merkitys. Verrannollisesti voi pieni olla suuri, ja suuri olla pieni Samoin ovat ruumis ja henki kyllä loogillisia, ajatusopillisia, vastakohtia, mutta eivät todellisia. Ruumiimme on niin henkeensä kytketty, että ruumiillinen työ on vallan mahdoton ilman henkistä lisäketttä. Yksinkertaisin aputyö vaatii järjen apua. Toiselta puolen on ajatuksettomuutta usko metafysikkaan eli henkisen työn ruumiittomuuteen. Puhtainkin tutkimus on kieltämättä ruumiillinen ponnistus. Kaikki inhimillinen työ on henkistä ja ruumiillista samalla kertaa. Joka vähänkään ymmärtää henkeä koskevaa tiedettä, tietää, että ajatukset eivät tule pelkästään aivoista eli itselähtöisestä aineesta, vaan on niillä aina jokin aines esineenä eli sisältönä. Aivoaine on ajatuksen subjekti, alus, sen kohde objekti, on mailman ääretön ainehisto.

Henkinen kuten ruumiillinenkin työ haluaa tuottaa, luoda hedelmiä. Siksi täytyy älytyön ruumiillistua ja ruumistyön olla älyllistä. Työn

tuotteesta ei saata ottaa selville, kuinka paljon siitä on luonut henki, kuinka paljon ruumis; ne luovat solidaarisessa keskenäisyydessä, toinen ei ilman toistaan. Merkittäköön jotain työtä henkiseksi tai ruumiilliseksi, sen tuote, toistan sen, on yhtäaika hengen ja ruumiin luoma. Ei siinä käy erottaminen aatteen osuutta aineen osuudesta. Kuka voisi kasvitarhassa määritellä ne osuudet, mitä ovat tuottaneet lapio, puutarhurin käsi, maaperä, sade ja lanta? Ei onnistu työn tuotteen jako kunkin osuuden mukaiseksi. Tuo on sotkuinen porvarillinen ajatus, jota ei voida toteuttaa ja joka sentakia käytännössä muuttuu vastakohtakseen. Se seuraa siitä nurinkurisesta väitteestä, että muka yksilöt ovat riippumattomia tuottajia, jotka ilman yhteiskuntaa, keskenäisessä kilpailussa voisivat toteuttaa yksilökohtaisen riippumattomuuden haaveellisen ihanteen. Toverit tietävät hyvin, kuinka kaikki työ jo porvarillisessa mailmassa on yhteistä. Sanomalehtiseppustajain äly tekee työtä tehtailijoille ja tehtailijat valmistavat nenäliinoja sanomalehtiseppustajille, poliisimiehille, saappaanpuhdistajille ym. Yksi kaikille. Ei kellekään ole oma tuotteensa päämääränä, kukin tarkoittaa yhteistuotetta, joka pannaan kaupaksi yhteiskunnan monimutkaisille tavaramarkkinoille ja joka tulee lihaksi rahan kautta. Jos nyt rahaa jaettais-

siin tuottamismäärän mukaan, niin olisi kuponginleikkaajain täytymys suorittaa aika suuria osia tästä yhteisestä työstä.

Yksilön työ ja perheen työ, tehtaan työ ja yhteiskunnan työ on elimistö, jossa kukin osa auttaa kokonaisuuden luomista. Tätä elimellistä osuutta ei voi koneellisesti, mekaanisesti punnita. Sosialisti ymmärtää, että työläiset ovat työprosessin jäseniä. Hän ei aja takaa päätöntä pyrkimystä jakaa yhteistä tuotetta epäyhteiskunnallisesti, yrittää palkita kutakin ansionsa mukaan. Silmälle ylenmäärin hoitoa, mutta alarvoiselle jalalle ei välttämätöntäkään, niin likipitäin tai vielä mielettömämmin menettelee nurinkurinen oikeudellisuutemme harhaanviepine väitteineen suun svique, kullekin osansa. Kuten koneenhoitaja huolellisemmin panee talteen pienen naulan kuin suuren rattaan, niin vaadimme me, että voimakas ja heikko, nopsa ja hidas, älykkäät ja ruumiilliset kyvyt, sikäli kuin ovat inhimillisiä, myös inhimillisessä sovussa toimivat ja nauttivat.

Ja tätä pyrkimystä, arvoisat toverit, vastustaa uskonto. Eikä vain pelkkä pappien muodollinen oppi, vaan myös hämärien idealistien puhtain, ylevin professoriuskonto. Näitten puheitten alkupuolen jälkeen on minulle usealta taholta muistutettu, että minä heitän lapsen kyl-

pyveden mukana ulos. Frankfurtilainen ystäväni Schäfer moittii minua siitä, että minä panen kristinuskon suuren perustajan syyksi hänen seuraajainsa ymmärtämättömyyden. Mitä nämä ovat tehneet tuosta opista, sitä ei mestari tarkoittanut. On erotettava toisistaan ihanteellinen tosikristillisuus ja nykyinen turmeltunut kristillisuus. Sanotaan etten minä moittiessani kristinuskon määrätöntä sietäväisyyttä osu oikeaan. Herra itsehän ajoi ruoskaniskuun koronkiskurit ulos temppeleistä.

Tähän vastattakoon: kristinuskko tahtoo hallita maailmaa jumalallisesti. Turha yritys! Sitä itseään hallitsee olojen oma luonto sen tietämättä ja tahtomatta. Siksi onkin sen nahassa niin eroamattomana oloihin mukautumisen taito, siksi sallii apostoli avioliiton, vaikka haaveilee aviottomuutta, siksi joutuu ehdottoman kärsivällisyyden oppi, joka antaa lyödä itseään oikealle ja vasemmalle korvalle, ristiriitaan herran vihan kanssa. Mutta ymmärrän! Tämä ei ole kristinuskon johdonmukainen tulos, vaan sen epäjohdonmukaisuus. Se panee pääpainon äärettömälle antautumiselle, äänettä teurastuspenkkiin astuvalle lammasluntoisuudelle. Että moisella alistumisella on rajansa, että kumouksellinen vastarintakin kuuluu jumalallisiin tehtäviin, siitähän kyllä on esimerkkiä, mutta sitä

ei seiso nimenomaan katkismuksessa. Tarkoitiko ja Tahtoiko Kristus todella niin? En tiedä! Mutta mitä se meille kuuluukaan? Jokapäiväinen tositotuus ei koskaan perustu yhteen henkilöön. Sillä on perusteensa ulkopuolella aineessaan, se on objektivinen, yleispätevä. Se ei ole oikea siksi, että se on peräsin joltain suurelta mestarilta. Korkeintaan on sen mestari omaksunut, koska se on oikea. Mutta tämäkin on uskonnollista sotkua, johon ystävä Schäferkin tulee syypääksi, ja siksi minä saarnastuolista julistan, ettei voi kunnioittavasti puhua auktoriteetista, suurta henkeä kohtaan osotetusta epäjumalanpalveluksesta.

Suuria miehiä, jotka edellä kantavat tiedon soihtua, saatamme kunnioittaa; mutta vain sikäli ja niin kauan voimme heidän sanoihinsa perustaa, kuin ne perustuvat aineelliseen todellisuuteen.

V.

Ei pelkkä halu opetustoimeen ja ylevään saarnastuolikantaan saata minua jatkamaan näitä puheita, vaan myös arvoisain kuulijain harastus. Tosin moittivat jotkut, että minun esitelmäni ovat liian "oppineita", ei kyllin kansantajuisia. Pyydän kuitenkin huomauttaa, että

vain usein sanottu ja kuultu asia on selposti ymmärrettävissä. Kansantajuisuus liikkuu kulje-
tuilla teillä. Mutta sosialidemokratialla on uusi
oppi, rakentuva periaatteille, joita yleiseen hyl-
jeksitään, jotka vaativat tähänastisen ajatusta-
pamme täydellistä mullistusta, ja joita ei siis
voida ymmärtää ilman ponnistusta.

Uskonto, arvoisat toverit, on alkeellista
mailmanviisautta. Sosialidemokratia sitävas-
toin on hyvin vanhan kultturikehityksen yhä
kasvussa olevaa, tulevaa tuotetta. Me menette-
lemme sentakia oikein, olemme oikeassa ele-
mentissämme, jos panemme uskonnollisen eli
alkeellisen tilalle historiallisesti kasvaneen, pel-
kästään mailmanviisauden, ja pysymme asias-
sa, joten näinäkin hartaushetkinä on puhe us-
konnottomista maallisista asioista. Maailman-
viisaudeksi nimitän uskontoa, koska tämä ei
yksistään pyri mahtavien jumalien avulla, ruko-
uksen ja itkun kautta vapahtamaan maallisista
murheista, luonnon ja elämän vastahakoisuuksista,
vaan tahtoo se myös määrätä ajatustemme
järjestelmällisen, systemaattisen suunnan. Us-
konnon yleinen merkitys sivistymättömille kan-
soille perustuu yleiseen pyrkimykseen saavut-
taa systemaattinen mailmanviisaus. Kuten
meillä yleiseen on käytännöllinen pyrkimys
päästä kaikkien mailman kappalten herraksi,

niin on myös yleinen teoreettinen tarve saada niistä eheä kokonaiskuva. Me tahdomme tietää kaiken alun ja lopun. Siinä huudossa, että uskonto on yleinen, katoamaton, välttämätön on hieman perää. Sen pelkkä kieltäminen olisi venäläistä nihilismia, joka syyllä on heitetty ulos Internationalesta.*) Me olemme kaukana pelkän päättömän kielteisyyden kannasta. Me pilkkaamme "kulttuurin edustajia" taistellaksemme todella kulttuurin puolesta. Me tunnustamme, että ihminen on synnyltään järjestelmän laati- ja, joka kaikkina aikoina ja kaikkiin suuntiin tarvitsee ojennusnuoraa ajatuksilleen ja teoilleen. Hän tahtoo tietää, että ruumis ja henki, katoava ja pysyvä, aika ja ijankaikkisuus, ulkonäkö ja todellisuus, siveys, valtio ja yhteiskunta ovat järjestettyinä hänen päässään, asetettuina lajinsa jälkeen, niin että kaikki käy järjestyksessä. Ihminen pyrkii siihen että hänen päässään vallitsisi järkevä kokonaisuus, niin että se loisi järkevää kokonaisuutta hänen elämäänsä. Meilläkin demokrateilla ja Parisin kommunistien puoltajilla on tämä pyrkimys. Orjamaiset keskittien kulkijat ja tyhmeliinit voivat väittää meillä siis olevan uskonnon. Me kiel-

*) Tarkotetaan sitä päätöstä, jolla Kansainvälisen työväenliiton, internationalen edustajakokous Haagissa hylkäsi Bakuninin kannan. Suom. muist.

lämme tämän sanan. Emme siksi, että kieltäisimme uskonnollisessa ja sosialidemokratisessa mailmanviisaudessa olevan jotain samallaista, vaan merkitäksemme erilaisuuden, tehdäksemme niin sisäisen kuin ulkonaisen, niin asiallisen kuin nimellisen eron pappisuskon kanssa.

Se joka tahtoo poistaa haaveellisen, uskonnollisen mailmankäsitysjärjestelmän, sen on pantava tilalle toinen, järkevä järjestelmä. Ja tämän, arvoisat kuulijat, voi vain sosialidemokratia tehdä. Tai, jos tämä filosofian tohtorimainen puhetapa on liian vaativaa, sanon kääntäen, kuten asia onkin; sosialidemokratiamme on uskonnottoman raittiin ajatustavan välttämätön johdannainen. Se on filosofisen tieteen seuraus. Filosofit ovat taistelleet pappien kanssa, saadakseen alemman ajatusjärjestelmän tilalle ylemmän, uskon tilalle tieteen. Tarkotus on saavutettu, voitto on saatu. Alkuajan ihmisyyöjäuskonto on siistiintynyt kristilliseksi, filosofia on vienyt kulttuurin kauemmaksi ja vihdoin on monien paikkaansa pitämättömien, kukistuneitten järjestelmän jälkeen saavutettu tieteen katoamaton järjestelmä.

Kuninkaallis-keisarillinen, Preussin valtion asioita käyvä Treitschke selittää sosialidemokratian suuren voimuuden olevan viekkautta, jonka on määrä vaikuttaa kansaan. Hän hakee

meitä pensaan takaa, kuten sananlasku sanoo, koska hänellä itsellään on tapana usein olla sielä. Ammatti-imartelijat, prostitueeratut kynäilijät, jotka ovat häpynsä menettäneet, eivät tietenkään voi käsittää totuuden vakuuttavaa voimaa, johdonmukaisen järjestelmällisen ajatustavan varmuutta. Sosialistinen mailmankatsomus, josta nyt puhun tovereille, on tarkasti ajateltu moniosainen järjestelmä. Sen systemaattinen käsittely kuuluisi tieteelliselle opetusistuimelle. Kuten hyvä kertoja ei ala kertomustaan alusta eikä päätä loppuun, niin puhelen minäkin, tehdäkseni asian kuulijoille mainittavammaksi, tänään yhdestä puolesta, huomenna toisesta, ja olen hyvin tyytyväinen, jos järjestelmällinen yhteys kuultaa läpi niin paljon, että tarkkaavat toverit sen lopuksi ajatuksissaan kokoovat yhteen.

Me nimitämme itseämme materialisteiksi. Kuten uskonto on monien tunnustusten yhteinen nimi, niin on materialismikin venyvä käsite. Uskonnollisen taivaan katsantokannalta, on kaikki maallinen — olipa se sitten puhtainta eetteriä — huonoa ainetta, pelkkää lokaa ja saastaa. Uskonnon nurinnäkevissä silmissä on kaikki filosofia, vaikkapa platolainen idealismi, kaikki tutkimus, kaikki positiivinen tosioloinen tieto pelkkää aineellista pyrkimystä. Ja todella, materia-

listeja, vaikka naamioittuja, ovat kaikki filosofit, jotka pyrkivät realisen totuuden tietoon. Materialisteilla sen sanan häpeällisessä merkityksessä, jotka vain syövät ja juovat eivätkä pääse vatsansa palvelusta ylemmä, ajatuksettomilla lampaanpäillä ei ole tieteessä nimeä, ne eivät muodosta erityistä koulukuntaa, eivätkä ne harjota teoreettisia tutkimuksia. Filosofisten materialistien tunnusmerkkinä on se, että ne asettavat aineellisen mailman alkupäähän ja aatteen eli hengen sen seuraukseksi, kun taas vastustajat uskonnolliseen tapaan johtavat asian sanasta (jumala sanoi ja tuli), aineellisen mailman aatteesta. Paikkansa pitävää perustelua on materialistienkin väitteeltä puuttunut näihin saakka. Nyt omaksumme me sosialidemokratit tuon nimen, jolla vastustajat meitä herjatkoot, hyvin tietäen, että tuo hyljeksitty on tullut kunniaan. Me voisimme yhtähyvin nimittää itseämme idealisteiksi, meidän järjestelmämme kuva perustuu filosofian kokonaistulokseen, aatteen, idean, tieteelliseen tutkimiseen, hengen luonteen tarkkaan käsittämiseen. Kuinka vähän vastustajamme kykenevät meitä käsittämään, sitä todistavat ne ristiriitaiset nimityksetkin, joilla meitä tarkotetaan. Milloin olemme karkeita materialisteja, jotka ajamme takaa vain aineellista tavaraa, mutta niin pian

kuin on kysymys kommunistisesta tulevaisuudesta, nimitetäänkin meitä parantumattomiksi idealisteiksi. Todella olemme kumpiakin yhtä aikaa. Aistillinen, tosiodellisuus on ihanteemme, sosialidemokratian ihanne on aineellinen.

“Tiedon aakkosia ajatteleville” nimisessä “Volkstovtri” kirjoituksessa nimitettiin induktiivista metodia “kaiken pelkästään tosiasioille rakentavan tieteen järkkymättömäksi perustaksi.” Tämän metodin soveltaminen kaikkiin kysymyksiin mailman alusta sen loppuun saakka, siis induktionin järjestelmällinen käyttäminen tekee sosialidemokratian mailmankatsomuksen systeemiksi. “Älä”, niin kuuluu käsky, “älä mietiskellä ilman aineksia, sinun on rakennettava päätelmäsi, sääntösi, tietämisesi vain tosiasioille, aistilliselle totuudelle. Ajatteluun kuuluu määrätty alku.” Me kyllä alamme mietiskellä, mutta emme koskaan mietiskele alkua. Me tiedämme kerta kaikkiaan että kaiken ajattelun täytyy alkaa jostakin maallisesta ilmiöstä, jostain määrätystä alusta, ja että siis kysymys alun alusta on ajattelematon kysymys, joka on yleisen ajatuslain vastainen. Joka puhuu mailman alusta, asettaa mailmanalun aikaan. Silloin täytyy kysyä mitä oli ennen mailmaa. “Ei ollut mitään”, siinä kolme sanaa, jotka hävittävät toisensa merkityksen. Että joskus jotain on

ollut, jota ei ollut, semmoista voi puhua vain hölmöläinen, joka vetää nelikulmaista ympyräviivaa. Ei mitään voidaan vain sanoa yhteydessä: ei tätä tai ei tuota. Meidän järjestelmämme alkaa siitä tiedosta, että alkaminen ja loppuminen ovat, jos niin sopii sanoa, ihmisjärjen subjektiivista ajatustanssia.

Ja yhtä loogillinen kuin alku on jatkomekin. Koko metafysiikka, joksi Kant nimitää kysymystä jumalasta, vapaudesta ja kuolematomuudesta, saa lopullisen ratkaisunsa meidän systeemimme kautta, sen tiedon kautta, että ymmärrys ja järki on ehdottomasti indektiivinen kyky. Se merkitsee sitä että käsitämme mailman täydelleen, kun järjestämme tai jaamme kokemamme seikat niiden alkuperäisten ominaisuuksien mukaan luokkiin, lajeihin, käsitteihin, lahkoihin j. n. e. Tämä on aivan jokapäiväinen totuus, josta tuskin tarvitsisi puhua, jollei ihme eli taikausko yhä vielä deduktionin kautta vetäisi tyhmiä johtopäätöksiä.

Ajatuskyvyllämme väitetään olevan totuuden etsintään toinenkin menettelytapa. Jokapäiväinen, kouriintuntuva totuus on induktiivinen. Mutta matematiikkaa esim. uskotellaan deduktiiviseksi tieteeksi, joka menee yli maallisen kokemuksen. Kun tiedämme, että $2 \times 2 = 4$, tiedämme myös, että niin on ja tulee olemaan

taivaassa, maan päällä ja joka paikassa. Siis tiedämme jotain paikoista ja tiloista, joita ihmissilmä ei koskaan ole nähnyt, ei korva kuulut. Se että kamelilla on kaksi kyttyrää, on tuhma kokemus, mutta $2 \times 2 = 4$, tai että osa on pienempi kokonaisuutta, onmuka transcendenttinen, ylimailmallinen totuus, hengestä vedetty johtopäätös, deduktioni. Myös uskotaan, että on sisäinen ääni, joka antaa meidän tehdä päätelmiä matematiikan ja moraalien eli siveyden totuudesta, jumalan olemassa olosta, sielun kuolemattomuudesta, vapaudesta ja muista yliaistillisistä asioista. Siitä seikasta, että me materialistisella tiedolla tunnemme tämän deduktiivisia johtopäätöksiä vetävän kunnioituksen, saamme kiittää miesten sellaisten kuin Deskar-tesin, Spinozan, Leibnitzin, Kantin, Fichten, Hegelin idealistista tutkimusta. Filosofian kuuluisuudet ovat toinen toisensa jälkeen lisätutkimuksillaan jouduttaneet asiat niin pitkälle, että me sosialidemokratit, jotka seisomme heidän hartioillansa, voimme täysin nähdä **kaiken** tiedon, niin spekulatiivisen kuin matematisen, melaanisen luonteen. Esityksemme, että tällaisella tieteellisellä tuloksella on puolueleima, näyttää tosin ristiriitaiselta, mutta on kuitenkin helposti käsitettävissä — sosialidemokratia näet on puolue, joka ei edusta mitään puoluekantaa, vaan

yleisyyttä. Oikeudettomien puolue on epäitsekkään, puolueettoman totuuden puolue. Me sosialidemokratit olemme kutsutut käyttämään mailmantiedon, koska ei itsekkyyys kytke päättämme.

Tuo väite, että lauseella $2 \times 2 = 4$ on yliaistillinen varmuus, että se on deduktiivinen, on huono sukkeluus, kuten jokainen muukin dekuktioni. 4 ja 2×2 ovat vain saman asian eri ilmaissuotoja. Kullakin seikalla on sisältönsä. Pienemmät osat muodostavat kokonaisuuden sisällön, kahden vuoren välillä on laakso ja lukuun 4 sisältyy 2 ja 2 . Sen takia siis käännät, 2 kertaa 2 on 4 , osa pienempi kokonaisuutta, veitseen kuuluvat terä ja pää, kahden vuoren väliin laakso. Mutta missä jollekin määrälle annetaan nimeksi vesi, ei tarvita mitään yliaistillista kykyä aivan kategovisen varmasti tietääkseen, että veden täytyy olla märkää. Ei tarvitse olla mikään erikoinen tiedon kynttilä käsittääkseen, että deduktioni, kuten mikä muu jokapäiväinen tieto tahansa, nojautuu kaikkien asiain perimmäiseen perustaan, **kokemusperäiseen tosiasiaan**. Sen jälkeen kuin olemme tutkineet tai käsittäneet jonkun tosiasian, ei se ole rahtuakaan suurempi ihme kuin ennen sitä. Viaton rypälemehu muuttuu yössä päihdyttäväksi juomaksi. Kuinka tämä on ymmärrettävä? Kemisti selittää: "Se

johtuu käymisestä. Lämmön ja ilman vaikutuksesta muuttuu rypälesokeri alkoholiksi. Niin tulee selittämätön selitetyksi, viinin muodostuminen merkitään erikoiseksi lajiksi käymisilmiöiden yleiseen luokkaan. Tosiasiat käsitetään systemaattisesti järjestämällä eli luokittamalla ne, mutta ei muuttamalla ne loogilliseksi hengeksi. Filosofinen salaoppi, mystriikki on uskon sulamaton jäte. Päästäkseen molemmista tuota pikaa, täytyy käsittää, että tosiasiat eivät perustu logiikkaan, ajatusoppiin, vaan päin vastoin, että kaiken logiikan viimeinen perusta on aina vain faktum, tosiasia eli olemus.

Minun täytyy pyytää tovereilta anteeksi, että vaivaan moisilla hiuksenhalkomisilla. Tiedän, että on vain harvoja, jotka haluavat syventyä tällaisiin järkeilyihin, mutta kun on joitakin, on jo kyllin. Turhaa olisi jokaisen istua laskemassa kiertotähtien ratoja; mutta välttämätöntä on että jotkut meistä tarjoavat korkea-arvoisille professoreille jotain, johon saavat pyyhkiä puhdistamattoman nokkansa. Meidän täytyy paljastaa perustamme, jotta tämän graniittikallion näkeminen sitä selvemmin osottaisi ennakkolooltomille, kuinka pettävä on se santa, jolle "valitsevan järjestyksen" suursankarit perustavat vastaväitteensä. Heidän tarinansa on vailla järjestelmää, logiikkaa ja johdonmukaisuutta. He

asettavat lauseen, että kaikella tulee olla syy, alku ja loppu, ja todistavat sen uskolla jumaluuteen, jolla ei ole alkua, ja elämää jolla ei ole loppua. Heidän perusoikeuksiensa tärkeimpiä pykälä on puheen ja kokoontumisen vapaus; mutta missä kansa kokoontuu ja tuo julki tunteitaan ja ajatuksiaan, usutetaan santarmi heidän kimppuunsa. Onko tässä järjestelmää, logiikkaa tai johdonmukaisuutta? Kyllä kai. Se on kataluuden järjestelmää. Kaikki heidän tekonsa ja puheena kehittyä loogilliseen aatteeseen: me olemme kapitalistismiehiä ja tahdomme semmoisina ikuisesti pysyä.

VI.

Viime tutkistelumme käsitteli vanhaa lausetta: "ihmisellä täytyy olla uskonto." Me käänämme sen järjelliselle kielelle, ja silloin kuuluu se: "järjestelmä täytyy ihmisellä olla." Hänellä on älyllinen pyrkimys päästä kannalle, jolta käsin voi nähdä yli koko mailman. Jottei moninaisuuksien vilinä häntä sotkisi, jakaa hän, kuten taivaan tähtisikermäin, koko kosmoksen, järjestyneen mailman kerroksiin, lahkoihin. luokkiin sukuihin, lajeihin ja yksilöihin, — lyhyesti, moninaisuuksille antaa hän moninaisia

nimiä. Siis sitä, että tietää missä liikkuu, osaa järjestää kaiken eri nimikkeiden alle, nimitämme me järjestelmän omaamiseksi. Se että eläin kuuluu eläintieteen, kasvi kasvitieteen alaan, on helposti käsitetty, mutta epäilyksen alaisista on, minkä nimikkeen alle kuuluvat totuus, vapaus, oikeus ja monet muut seikat. Täydellinen on järjestelmä vain silloin kun kaikella mitä tapahtuu siinä on paikkansa, kun kaikki on arvioitu, nimimerkillä varustettu. Uskonnonperustajat ja filosofit ovat yrittäneet luoda sellaisia järjestelmiä, mutta mikään niistä ei ole paikkaansa pitänyt. Ajan kulku toi ja tuo edelleen uusia ilmiöitä, uusia kokemuksia, uusia seikkoja, joita ei oltu aavistettu. Ne eivät allopia vallitsevaan järjestelmään ja niin täytyi aina laatia uusi, kunnes vihdoinkin me sosialidemokratit olemme kyllin viisaita omataksemme järjestelmän, joka on riittävä nykyisyyden ja tulevaisuuden uutuuksille.

Tätä näennäisesti korskeaa väitettä täytyy vielä lähemmin selittää. Kuten jumaluusoppi neet hakevat rakasta jumalaa, joka persoonaansa yhdistää mailman kaikkivallan, niin ovat filosofit hakeneet järjestelmää, joka kokoaa kaikki moninaiset tietämiset yhteen kytkyeseen, niin että ne voidaan suupalana niellä. Nyt tiedämme hyvin, että väri ei voi yhtäikaa olla vihreä ja

sininen ja keltainen ja musta, s. o. jakso ei voi ruumiillistua yhdessä yksilössä. Ei voi koko tiedekään keskittyä yksityiseen ihmiseen, vielä vähemmin yksityiseen käsitteeseen. Ja kuitenkin väitän, että meillä on yksi keskityskohta. Eivätkö aineen käsitteeseen sisälly kaikki mailman ainekset?

Kaikella tietämisellä on myös yksi yhteinen yleismuoto, nimittäin induktiivinen metodi. Se tietoisuus että induktioni on ainoa yleinen tiedon muoto, että se soveltuu kaikkiin kysymyksiin, kohdistuu kaikkiin, se antaa sosialidemokratialle sen järjestelmällisen varmuuden, sen henkisen ylemmyyden, joka panee vastustajamme silmät ällistyksestä tuijottamaan. Me emme tiedä sitä, mutta me tunnemme kaiken tiedon ja siinä on meillä koetuskivi, jonka avulla voimme keksiä kaikki ne juonet, joita vallanpitäjämme palkkalaiset keksivät kansaa vastaan. Induktioni on luonnontieteissä varsin tunnettu; mutta että siihen sisältyy järjestelmällinen mailmankäsitys, jonka on määrä tunkea sivuun niin uskonnollinen kuin filosofinen ja valtiollinen tuulihattumaisuus, se on sosialidemokratinen uutuus.

Vastustajamme, mahtavat ja omistavat, kulttuuritaistelijat ja edistysmiehet, liberaalit ja vapaamuurarit puolustavat myös induktionia —

mutta vain sikäli kuin se sopii heidän etuihinsa. He jakavat kaiken: ihmiset herroihin ja palvelijoihin, elämän tämän- ja tuonpuoleiseen, henkilön ruumiiseen ja sieluun, ja tieteen induktioniin ja deduktioniin.

Jako on hyvä ja oikea jos siinä on järjestelmiä, jos jaettu pysyy samanlaisena, jos erotus on vain asteissa. Ei ole järjetöntä jakaa elämä tämän- ja tuonpuoleiseen, mutta siinä on tiedettävä, että niin kielellisesti kuin asiallisesti tämän- ja tuonpuoleinen ovat kaksi saman elämän yhtäoikeutettua muotoa. Niin puhumme esim., elämästä täällä ja tuolla puolen valtameräta. Sosialidemokrateillakin on ruumis ja sielu. Ruumiimme on ruumiillisten ja sielu sielullisten eli henkisten ominaisuuksien summa. Mutta, huomattakoon, kokemusperäinen ilmiö on ainoa oikea, yhteinen nimike ruumiille ja sielulle, aineelle ja hengelle. Sielu eli henki on meidän käsityksemme mukaan mailman lisäksi eikä päinvastoin; niinkuin pappi tahtoo, mailma on hengen lisäksi tai luomus. Darwin opettaa, että ihminen polveutuu eläimestä. Hänkin erottaa eläimen ja ihmisen, mutta vain kahtena saman aineen tuotteena, kahtena saman suvun lajina, kahtena saman järjestelmän johdannaisena. Tuollainen järjestelmällinen erottelu on johdonmukaisesti toteutettuna vastustajillemme

yhtä tuntematon kuin järjenmukainen yhteys. Kiitänpä siinä suhteessa vanhaa uskonnollista suoruutta. Siinä oli järjestelmä. Tämän- ja tuonpuoleinen, herruus ja orjuus, usko ja taito olivat hänen yhtenäisen johtonsa alaisena, joka sanoi: "minä olen herra sinun jumalasi."

Tiedän hyvin, että uskovaisetkin lankesivat dualismiin, verrattaiseen järjestelmättömyyteen. Tiedän kyllä, kuinka he vapisivat häilyessään taivaan ja maan välillä. Mutta ennen kuin epäilyn liberaalinen kiila oli tunkenut uskonnolliseen lihaan, kun uskonto otettiin vakavammin, oli se myös vähemmän dualistinen. Perkele oli vain välikappale, maallinen vain ikuisen elämän ohimenevä koetusaika. Toinen oli toisen alainen, siinä oli painoa, systeemiä. Ainakin verrattuna nykyajan puolinaisuuteen ja vapaamurariuteen oltiin toki läpeensä **yhtä puuta**.

Tuo yhdestä puusta oleminen, kokonaisuus, rakkaat kuulijat, on vaikea ratkaistava, jota ihmishenki on yritellyt niin kauan kuin se on työtä tehnyt. Lähes puoli vuosisataa sitten on arvoitus ratkaistu, on viisaus tullut järjestelmälliseksi. Sillä seikalla, että huolimatta oppineitten professorien ja ansiokkaitten luonnontutkijain johdosta, asian jo aikoja sitten tultua selvitettyksi, vielä haparoidaan pimeässä, on valtiolliset syynsä. Taantumuksellinen ilkimielisyys

on murentanut induktiivisen systeemin kumo-
ukselliset johdannaiset. Mestari Hegel pani jo
itse sytyttämänsä kynttilän vakan alle. Hänen
rohkeammat seuraajansa eivät voineet saada
tunnustusta aikana, jolloin vanhoillinen mität-
tömyys hallitsi. Ja tähän saakka on koko etu-
oikeutettu joukkokunta huolellisesti salannut
tuota vieläkin tuhkan alla kytevää hiiltä. Puhal-
takaamme siihen, toverit! Niin välttämättömästi
kuin vatsa haluaa ruokaa ja juomaa, niin ha-
luaa pää järjestelmää, s. o. yhtenäisyyttä mail-
massa, "perimmäistä pohjaa", jolle kaikki perus-
tuu. Tämä perimmäinen pohja on konstikas
kappale.

Uskonnollisen systeemin mukana on rakas
jumala se "perimmäinen pohja". Idealistiset
vapaamuurarit luulevat kaiken voitavan perus-
taa järkeen.. Ahdas-ajatuksiset materialistit et-
sivät salaisista atomeista kaiken olemisen pe-
rustan, mutta sosialidemokratit haluavat perus-
tella kaiken **induktiivisesti**. Meidän tiedossam-
me on perusinduktioni, s. o. me tiedämme, että
deduktiivisesti pelkästään järjestä johtaen ei o-
le oppia saatavissa, vaan ovat tiedot saatavissa
vain järjen välityksellä kokomuksen kautta.

Tämä perustelutapa on tosin muillekin ih-
misille annettu, mutta puuttuu sen asian järjes-
telmällistä omaksumista, puuttuu johdonmukai-

suutta. Sosialismin vastainen mailman viisaus ei ole yhtenäistä, on induktiivista ja deduktiivista sekasotkua. Osataan kyllä käyttää induktionia, mutta ei tunneta sen systeemiä. Yksityiskohdissa osataan kyllä liikkua, mutta missä on kysymys pohjimmaisista mailmankysymyksistä, pettää järki. Tämän tai tuon seikan alku ja loppu on pian keksitty, ja mikä jossain konkreetisessa tapauksessa on ulkonäköä ja mikä todellista, siitä kyllä päästään perille.

Mutta kun on etsittävä perimmäinen pohja, mailman alku, tai miten totuus, oikeus, voima, aine, ykseys ja moninaisuus, syy ja seuraus, vapaus ja orjuus yleiseen suhtautuvat — silloin loppuu se latina ja alkaa Baabelin tornin rakennus. Joku siteeraa ilmestystä, toinen kysyy neuvoa Kantilta tai joltain tomuselta klassikolta, kolmas ei tahdo tietää mitään jumaluusopista eikä filosofiasta, vaan antautuu fysikalisiin kokeiluihin ja odottaa tämän suuren arvoituksen ratkaisua luonnontieteeltä.

Tähän neuvottomaan hajanaisuuteen verraten on kansainvälinen sosialidemokratia ylpeä siitä, että sillä on "perimmäinen pohja", jolle kaikki perustuu, on tieteellinen perustus kaikkea varten, järjestelmällinen mailmankatso-
mus. Me julistamme periaatteellista ylemmyyt-
tämme käytännössä ja kaikkien nähtävillä pyr-

kinystemme ja vaatimustemme vankan yk-
tuumaisuuden kautta. Niin uskonnollisissa kuin
valtiollisissa asioissa ei vastustajiemme moni-
naisilla vivahduksilla ole rajoja. On tosin mei-
dänkin keskuudessamme erimielisyyksiä, mutta
socialismia vastustavilla kulturin sankareilla ei
ole aihetta pilkkailla sosialidemokratien erimie-
lisyyksiä. Me riitelemme erikoiskohdista ja
ajanmukaisesta järjestäytymisestä, käytännöllis-
istä ja taktillisista kysymyksistä, mutta
yleiseen periaatteisiin ja teoriaan nähden olem-
me yksimieliset, suljettu joukko, taajat rivit, ja
syynä se, että meillä on sitä mitä vanha- ja uus-
katoliset, reformeeratut ja valistusmiehet tah-
toisivat omata: meillä on systeemi. Kaiken vii-
sauden alku ja loppu on meille tarkoin tunnettu.

Tällä ei, arvoisat kuulijat, tietenkään ole
sanottu, että jokaisella sosialidemokratilla nyt
olisi niin tarkka tieto tästä järjestelmästä. Te
ette ole kaikki järjestelmällistä oppia saaneet
muutoinhan minun ei tässä tarvitsisi sitä vasta
saarnata. Minä väitän vain, että teidän sosia-
lidemokratiset opintonne perustuvat järjestel-
mälliseen tietoon. Minä väitän, että jonkin sei-
kan induktiivinen perustelu on ainoa todellinen,
tieteellinen perustelu, ja että tästä periaatteelli-
sistä induktionista johtuvat mitä ihmeellisimmät
uskon- ja valtiovastaiset johdannaiset. Ker-

naasti siirtyisin näitä mieltäkiinnittäviä kohtia selostelemaan, mutta täytyy luopua siitä vielä kääntelemään sitä viisautemme peruskiveä.

Minä toistan ja saarnaajana uskallan, saan ja täytyy minun opettamistarkoituksessa toistaa: uskonnon tilalle asettaa sosialidemokratia järjestelmällisen mailmankatsomuksen.

Tämän perustansa "perimmäisenä pohjana" ovat todelliset olot. Edistysmielisten viisaus taas suorittaa luonnontieteen alalla samaa työtä, ja koti- sekä liikeasioissa menetellään yhtä järkipäisesti. Mutta valtioasioita pyrkii se perustamaan, jollei nyt juuri jumalan sanaan, niin kuitenkin järjen ilmestykseen. Päästään saamiensa oikeuden, totuuden, vapauden käsitteitä tarjoaa se malleiksi mailman oikealle, todelle, vapaalle järjestykselle. Kokemus, että niin feodaalinen kuin liberaalinen ja klerikaalinen oikeus ja vapaus ja valtiollinen totuus ja viisaus ovat muodostuneet asianomaisten puolueitten aineellisten etujen mukaan, on johtanut meidät käsittämään, ettei viisautta ylipäänsä voida vetää päästä, vaan ainoastaan pään avulla kokemusperäisistä aineksista.

Tämän johdosta muovailemmekin tietoisesti, järjestelmällisen johdonmukaisesti käsitteemme oikeudesta ja vapaudesta ruumiillisten tarpeittemme mukaan, ja panemme merkille että

ne ovat proletariaatin, kansan suuren joukon tarpeita. Todellinen "ihmisarvoisaan" elantoon pyrkimys on se "perimmäinen pohja", jolla me todistamme sosialidemokratisten vaatimusten oikeudellisuuden, totuudellisuuden ja järjellisyden. Induktionin järjestelmässä käy ruumis ennen henkeä, tosiasia ennen käsitettä.

Saman sanan käytäntö nukuttaa, kuten "isä meidän", niin helposti järjen. Kutsun siis vaihteen vuoksi järjestelmäämme "kokemusperäisen totuuden systeemiksi". Toisten puolueitten ammattiveikot puhuvat kylläkin jumalallisista moraalisista, loogillisista ym. totuuksista. Mutta me emme tunne jumalallisia emmekä inhimillisiä totuuksia, me tunnemme vain kokemusperäisen totuuden. Ja vaikka jaoittelemmekin nyt näitä osastoihin, päätuntomerkki pysyy. Totuudet, minkä nimiset lienevätkin, perustuvat fyysilliseen, ruumiilliseen, aineelliseen kokemukseen. Sellaisina ovat ne kokemusperäisen järjestelmän jäseniä eli lajeja. Me tahdomme leikata yhdestä puusta työmme, eheästä puusta. Me perustelemme lauselmamme tosiasioilla eli kokemusperäisesti ja menettelemme siinä systemaattisesti eli loogillisesti. Voiko, arvoisat kuulijat, olla mitään selkeämpää?

Jos nyt, kun perustus on selvitetty, katselemme tämän mailmankatsomuksen rakennetta

ylevimmältä kannalta. Siltä käsin katsoen on kaikkein kappalten ääretön moninaisuus samaa yhteistä, kokemusperäistä ainetta. Kaikilla eri lajeilla on yhteinen yleistuntomerkki. Kuinka erilaisia ne lienevätkin, isoja tai pieniä, punnittavia tai punnitsemattomia, henkisiä tai ruumiillisia, kaikki mailman asiat ovat yhtä siinä, että ne ovat tietämiskykymme kokemusperäisiä kohteita, älyn havaittavaa ainesta. Induktiivisen systeemin kannalta katsoen on mailma koko sisältöineen yksi ainoa yksimuotoinen objekti, kohde. Kaikki yksityiskohdat ovat vain tämän ehdottoman ykseyden muotoilmiöitä. Fyysilliseksi ilmiöksi eli kokemusperäiseksi aineeksi sanotaan sitä yleistä jakoperustaa, johon veraten kaikki muut ovat vain lajeja. Se on ainoa substanssi, olemus, ja totuus, kaikki muu on vain ominaisuuksia ja verrannollista ulkomuotoa. Kiinteän ja juoksevan, puun ja metallin yhdistämme käsitteeseen "aine". Mikä estää kaikkia asioita kokoomasta "kokemusperäisen totuuden" tai "aistittavan ilmiön" nimiin? Sitäpäitse voimme erottaa orgaanista ja epäorgaanista, eli elimellistä ja epäelimellistä, fyysillistä ja moraalista, ym. ym. Yhteisen jakoperustan kautta ovat kaikki ristiriidat sovitettut ja sivuutettut. Kaikki on saman katon alla. Eroavaisuudet koskevat vain muotoa, olemuk-

seltaan ovat kaikki samaa juurta. Kaiken perimmäinen pohja on kokemuksellinen ilmiö. Aistein havaittavaa ainesta sanotaan yleiseksi perusaineksi. Se on ehdoton, ikuinen ja kaikkialla oleva. Missä se loppuu, loppuu järkikin.

Induktiivista systeemiä voidaan myös sanoa dialektiseksi. Tässä osottautuu, minkä seikan luonnontiede yhä varmemmaksi vahvistaa, että oleellisetkin eroavaisuudet ovat vain asteeroja. Kuinka tarkasti koitetaankin vetää rajat, jotka erottavat elimellisen epäelimillisestä, kasvikunnan eläinkunnasta, niin osottaa luonto kuitenkin, että rajat häviävät, että kaikki eroavaisuudet ja vastakohdat sulavat yhteen. Syy vaikuttaa ja vaikutus on synnä. Totuus on ilmiö ja ilmiö on tosi. Kuten lämmin voi olla kylmä ja kylmä lämmintä, niiden ero on näet vain asteessa, niin on verrannollisesti hyvä pahaa ja paha hyvää. Kaikki ovat saman aineen suhtautumisen fyysillisen kokemuksen muotoja ja lajeja.

Kuulijaini keskuudessa huomaan olevan joitakin vieraita, joille tämä saarnaamani yksmuotoinen, järjestelmällinen mailmankatsomus on siihen määrin uusi ja kuulumaton, että heidän kielelleen ehdottomasti kohoaa mitä jokapäiväisimpiä, hengettämiä vastaväitteitä. He haluaisivat kysyä, kuinka on mahdollista osot-

taa kokemusperäisen aineen kaikkien tieteen käsiteltävien perusteeksi? Eikö siis olekaan sellaisia seikkoja kuin jumalan olemus, puhdas järki, siveellinen mailmanjärjestys j. n. e.

Jos otamme jonkun esimerkin, niin arvoisat toverit myöntävät, kuinka syvällä ymmärtämättömyys istuu ihmislihassa. Jumala, puhdas järki, siveellinen mailmanjärjestys ynnä monet muut seikat eivät ole kokemusperäistä, eivät ole aineellisen ilmenemisen muotoja ja niin kiellämmekin niiden olemassaolon. Mutta ilmenneet fyysillisesti, ne ovat todella olemassa. Ne voimme kyllä asettaa induktiivisen tutkimuksemme aineeksi. Sanoille fyysillinen, empiirinen, aistein havaittava ym. annetaan tavallisesti liian ahdas merkitys, minä täydennän niitä sanalla "kokemusperäinen".

Uskonnollisten uskosysteemi ja liberaalien järkisysteemit asettavat toisia vaatimuksia. Empiirisen totuuden järjestelmä, jota sosialidemokratia kannattaa, vaatii induktiivista muotoa, se hyväksyy vain sellaiset käsitteet, opit eli teorit, jotka tietoisesti ovat johdetut kokemuksellisesta aineesta. Tämän järjestelmän korkeudesta näemme sen sillan, joka yhdistää toisiinsa filosofian ja luonnontieteen. Siinä on vain yksi kivi, kaiken viisauden kulmakivi, eksaktinen tieto, että ihmisäly on induktiivinen välikappale.

Kaikki erikoistiedot ovat vain tämän päätiedon sovelluttamismuotoja. Äly on kaiken tieteen kenraali. Erikoistieteet ovat sen käskyläisiä, tähtitieteen ja kemian, kasvitieteen ja optiikan järjestelmät ovat pääjärjestelmän osastoja.

Suosiollinen kuulija, joka on tarkkaavasti seurannut minua tähän saakka eikä vielä tunne olevansa täysin perillä tästä mailmankatsomuksesta, ajatelkoon, kuinka vaikeata on puolen tunnin puheessa tulkita niin vaikeata asiaa. Jos vielä yrittäisin ainettani leveämmälle ja laveammalle levitellä, pelkäisin väsyttäväni tovereita.

Toisten, johtopäätöksiä sovelluttaessa, on meillä tilaisuus palata asiaan. Riittääköön täksi kertaa se, että kulmakivi on näytetty ja niin esittämällä pohjimmainen perustamme puoluetietoisuutta vahvistettu ja lujitettu.

Kirjallisuuden käyttäjille

Helppoituaaksemme kirjain valintaa esittelemme tässä muutamia teoksia.

Ensiksikin, kukapa ei haluaisi tutustua perinpohjin sosialismiin, silloin on paras hankkia itselleen Karl Kautskyn kirjoittama:

SOSIALISMIN HISTORIA. Se on kirja, joka selostaa sosialismin kehitystä ja edistymistä. Kirja on sidottu kahden niteeseen ja maksaa yhteensä \$2.70.

SOSIALISMI TEORIANA JA KÄYTTÄNNÖSSÄ on Morris Hillquit'in kirjoittama kirja; maksaa sidottuna \$1.50. Kuten nimestä jo selviää, selostetaan kirjassa ansiokkaalla tavalla sosialismin teoriaa ja käytäntöä.

ERFURTIN OHJELMA on kirja, josta Karl Kautsky lausuu kirjan alkulauseessa:

“Tähän saakka ei ole ollut kirjaa, joka muodostaisi ikäänkuin väliasteen lentokirjasten ja erikoisteosten välillä sosialistisessa kirjallisuudessa. Meillä on puuttunut yleistä julsta ja samalla laajempaa, yhtenäistä ja perusteellista esitystä, joka käsittäisi sosialidemokratian kaikki eri periaatteet.

“Tämä nyt ilmestynyt kirja koettaa täyttää tätä aukkoa. Se koettaa Erfurtin ohjelman ohella yleistajuisesti esittää sosialistisen aatemaailman kaikkia eri puolia, jotka ovat joko sellaisenaan tärkeitä, tai tarpeellisia sille, ken tahtoo käsitellä sosialidemokrateja. Lukijaa tahdotaan johdattaa käsittelemään sosialidemokratian käytännöllistä toimintaa.”

Ne toverit, jotka eivät vielä ole tutustuneet kirjaan: Erfurtin Ohjelma, tekevät itselleen tuntuvaan vahingon jolleivät sitä ensi tilassa tee. Tilatkaa ja lukekaa Erfurtin Ohjelma. Kirja maksaa korukansiin sidottuna 75 senttiä, pahvikansiin 65 senttiä ja paperikansiin 50 senttiä kappale.

Kaikki Amerikan suomalaiset haluavat tutustua lähemmin tämän maan sosialistiseen liikkeeseen. Parhaimman käsityksen Amerikan sosialistisen liikkeen kehityksestä antaa lukijalle A. B. Mäkelän suomentama Morris Hillquitin kirjoittama kirja:

YHDYSVALTAIN SOSIALISMIN HISTORIA. Kirja hyvin vaatekansiin sidottuna maksaa \$1.50. Ehdottomasti jokaisen Amerikan suomalaisen olisi luettava tämä kirja päästäkseen selville tämän maan sosialistisen liikkeen kehityksestä.

Emile Vanderveldin kirjoittama kirja:

KEHITYS SOSIALISMIA KOHDEN on kirja, joka jokaisen sosialistin on luettava. Kirja maksaa vaan 50 senttiä nidottuna ja 75 senttiä kovissa kansissa.

Karl Kautskyn kirjoittama kirja:

SOSIALIDEMOKRATIA JA MAATALOUSKYSYMYS. Kautskyn nimi jo takaa sen että kirja on lukemisen arvoisen. Jollette vielä ole kirjaa itsellenne hankkineet, niin tehkää se ensi tilassa. Sosialidemokratia ja Maatalouskysymys maksaa sidottuna 60 senttiä ja nidottuna 35 senttiä.

SOSIALIDEMOKRATIAN REVISIONISMI, kirjoittanut tunnettu revisionisti Ed. Bernstein. Hyvä tutustua tähän kirjaan jokaisen sosialistin. Kirja käsittää 59 sivua ja maksaa vaan 20 senttiä.

ANARKISMI JA SOSIALISMI, kirj. G. Plechanow. On välttämätöntä tutustua kirjaan, mistä saa selväpiirteisen periaatteellisen selvityksen anarkismista ja sen merkityksestä sekä suhteesta sosialismiin. Tämän tunnetun venäläisen kirjailijan nimi jo takaa teoksen arvon. Kirja maksaa sidottuna 50 senttiä ja nidottuna 35 senttiä.

SUURET HAAVEILIJAT, HEIDÄN OPPINSA JA KOKEILUNSA, kirjoittanut Kaapo Murros. Kirja sisältää 112 sivua ja maksaa 20 senttiä.

HETKINEN MAAILMAN KAIKKEUDESSA on Väinö Jokisen kirj. pieni tietokirja maailman avaruudesta. Maksaa 15 senttiä.

LUONNOLLINEN USKONTO. Otelta F. Max Myller'in luennoista, suomensi A. B. Mäkelä. Kirjan alkulauseessa m. m. sanotaan:

“Historiallis-kriittillisen tutkimuksen pohjalla on suuri kielen ja uskontojen tutkia Max Myller pitänyt Glasgowin yliopistossa luentoja Luonnollisesta Uskonnosta. Nämä luennot ovat kaikkialla herättäneet suurta huomiota sekä perusteellisen sisältönsä että sen selvyuden vuoksi, millä tuo arvossa pidetty tiedemies on osannut esittää syvälliset aja-

tuksensa uskonnon todellisesta luonteesta, alkulähteestä ja kehityksen kulusta.”

Kirja Luonnollinen uskonto käsittää 116 sivua ja maksaa vaan 20 senttiä.

KIROTUT, sosialistinen romaani Saksan sosialistilain ajoilta, kirj. Wilhelm Blos, suomensi J. K. Kari. Kirjassa on 234 siv., maksaa sid. 50 senttiä.

MAAILMAN HISTORIAN KUULUISAMPIA NAISIA. Kirj. T:ri Adolph Kohnt. Kuvittanut Gottfrid Sieben. 104 siv. Hinta 50 senttiä.

ALASTOMUUS, historiallisessa, terveydellisessä, siveellisessä ja taiteellisessa valaistuksessa. Sisältäen yli 100 kuvaa ja maksaa nid. 60 senttiä, sidottuna 80 senttiä.

ORJALASSA on kirja, jota ei kenenkään pidä jättää lukematta. Kirjassa kuvataan valkoisen orjakaupan syyt ja seuraukset ja on ainoa kirja alallaan, joka luo niin selvän ja totuuden mukaisen esityksen. Kirj. Reginald Wright Kauffman. Sidottuna se maksaa \$1.25.

POSTIKORTTEJA, joita voipi helposti postin välityksellä tilata matkan pituudesta huolimatta.

Valokuvaporttikortteja kirjakaupastamme, maksaa tusina 60 senttiä, eli 5 senttiä kappale.

Suomen taide- ja Suomen rahakortit maksavat lajiteltuna tusina 20 senttiä.

Suomen maisema- ja kuvakortit lajiteltuna maksavat 15 senttiä tusina.

Kalevakortit samoin 15 senttiä tusina.

Suomen maisema- ja kuvakortit, halvempi laji, lajiteltuna maksaa 10 senttiä tusina.

Yllämainitut postikortit postivälityksellä lähetettynä maksavat 5 senttiä enempi tusinalta.

POSTIPAPERIA JA KIRJEKUORIA löytyy aina varastossamme. Paperit ja kirjekuoret laatikoissa maksavat 20, 25, 30, 35, 40 ja 45 senttiä laatikko, vapaasti lähetettynä.

Postipaperia ”tablettejä” lähetetään myös vapaasti postin välityksellä 10, 15 ja 20 sentin hintaisia.

Jokainen tietysti oivaltaa, että kaikki kirjapaino- ja kirjansitomalaan kuuluvat työt tehdään hyvin uudenaikaisilla konella varustetuissa Raivaajan kirjapaino- ja kirjansitomo-osastoissa.

Jos haluatte teettää jotain kirjapainotyötä, niin teettäkää ne aina Raivaajassa.

Jos haluatte sidottaa kirjanne, niin sidottakaa ne aina omissa liikkeissänne.

Jos haluatte ostaa kirjallisuutta, niin ostakaa ne aina Raivaajasta.

Jos haluatte lukea sanomalehtiä, niin tilatkaa ne Raivaajasta.

Jos haluatte lähettää ystävilleen ja tuttavillemme kauliita ja alstikkaifa posti-, syntymäpäivä- ja kuvakortteja, niin ostakaa ne Raivaajasta.

Jos teillä on rahalähetyksiä tehtävä Suomeen, joko tuttavillemme tai Suomen pankkeihin, niin luottamuksella voitte rahalähetyksenne toimittaa Raivaajan välityksellä.

Jos aijotte itse matkustaa Suomeen, tai ostaa piletti tuttavallanne, niin ostakaa piletinne Raivaajan välityksellä.

Muistakaa aina että kaikissa asioissa, missä yhteinen liikkeemme voipi tarjota palvelustaan, niin ilkkää koskaan käyttäkö yksityisiä välikäsiä, sillä luotetuimmat aina ovat yhteiset liikkeemme.

Kaikki tilaukset ja rahalähetykset tehdään osotteella:

SUOM. SOS. KUSTANNUSYHTIÖ,

BOX 468,

FITCHBURG, MASS.

SIVUKONTTOOREITA:

NEW YORK, N. Y.,

1943 Madison Ave.

ASHTABULA HARBOR, OHIO

70 Oak St.

QUINCY, MASS.,

393 Water St.

TILATKAA!

LUKEKAA!

LEVITTÄKÄÄ!

RAIVAAJA ja SÄKENET

jokaiseen suomalaiseseen perheeseen tällä mantereella.

